

Roč. VII.

Čís. 7.

1947.

*mesačník
pre duchovný
život*

S M E R, mesačník pre záujmy duchovného života.

Vydávajú slovenskí dominikáni. Rediguje fr. P. Aquinas M. Gabura, OP.

Redakcia a administrácia: Trenčín, Nám. svätej Anny 15.
Predplatné na rok 80 Kčs, pre študentov 40 Kčs.
Šekové číslo Smeru 6181. — Číslo telefonu 2416.

O B S A H :

Cesty duchovnosti:

Náš nadprirodzený život 257. — „Moja“ svätá omša 263. — Náboženstvo a duševné zdravie 270. — Kresťanské ponímanie telesnej kultúry a zdravia 279.

Duchovnosť vo svätých:

Moderný saharský pustovník 282. — Mystika na palube lode 289. — Radosť v utrpení 290. — Zdroj vďačnosti 291.

Duchovnosť v živote:

Sviatosťné prijímanie mimo svätej omše? 292. — Pomsta za odmietanie Boha 295. — Hľadanie Boha 295. — Preduchovňovanie maliarstva 296. — Dumka pred obrazom Madony v lese 297. — Myšlienky Pascalove 299.

Poznámky o knihách 299.

Zo smeristickej rodiny na večnosť predišli nás so znakom viery vdp. Ján Borkovič a vdp. Anton Šmotlák. Modlime sa: *Bože, ktorý si medzi apoštol-skými kňazmi ráčil svojich služobníkov ozdobiť kňazskou hodnosťou, udeľ, prosíme, aby pridružení boli tiež k ich večnému spoločenstvu. Skrze Krista, Pána nášho.*

Oslovovanie rehoľného kňaza. Odporúčame pri oslovovaní rehoľného kňaza vynechať slovičko „pán“. Teda nevravme: *pán páter, dôstojný pán alebo dôstojný pán páter.* Skorej odporúčame oslovovať takto: *dôstojný otče* alebo pridáme rehoľné meno, napríklad *Páter Bernard.* Keď ide o rehoľného kňaza, ktorý je predstaveným, oslovujeme: *veľadôstojný páter!* Vynechávanie slovička: „pán“ pri oslovovaní rehoľného kňaza žiada akosi istá skromnosť, ktorú so sebou donáša rehoľný stav. — Učme ľudí správne používať aj slová: *farár, kaplán.* Pre mnohých ľudí každý kňaz je *farár* alebo *kaplán.* Nie každý kňaz je *farár* alebo *kaplán,* zato každý *farár* alebo *kaplán* je *kňaz.* Pravda, ide o katolíckych kňazov. Neraz sa stáva, že keď dieťa vidí kňaza a pýta sa mamičky: „Kto to je?“, dostane odpoveď: „To je pán farárko“ alebo „pán kaplánko“. Priamo odpovedzme: „To je kňaz.“ Keď sa to človek za mladi naučí, neskôr si to ľahko odvykne. Usilujme sa o presnosť aj v tejto veci.

Uprimné Pán Boh zaplat vyslovujeme dp. Dr. Jozefovi Vrablecovi, ktorý získal 35 nových odberateľiek Smeru pri učiteľských duchovných cvičeniach. Tú istú vďaku vyslovujeme M. K., ktorá získala viacej nových odberateľov a rozšírila *niekoľko sto* výtlačkov *Radosného života* od Vítu de Larigaudieho. Podobne trakovičským študentom, ktorí poslali na podporu Smeru 100 Kčs.

SOZNAM KNÍH,

ktoré máme ešte na sklade:

- O tajomnom tele Kristovom,**
encyklika Pia XII. po 30 Kčs
- Pán s nami,**
akademické kázne Dr. Búdu „ 60 „

Radostný život, preduchovnené zážitky skaut. vodcu	
Víta de Larigaudieho	po 20 Kčs
pre študentov	„ 15 „
Cesta dokonalosti podľa sv. Kataríny Sienskej	„ 10 „
O svetle neprístupnom, mystické zážitky blah. Angely z Foligna	„ 60 „
Monika, svätá matka, životopis od M. Fassbinderovej	„ 35 „
Slovo božie, náčrty kázni od Dr. V. Hromníka	„ 36 „
Pútnikom večnosti, homiletická práca od Dr. J. Ligoša	„ 70 „
Hodinky na počtu Ducha svätého	„ 10 „
Životné pramene krásneho písom- níctva od M. Horniaka	„ 26 „

Ostatné knižky sú celkom rozobrané, preto neráňte ich objednávať.

Odjednávkou adresujte:

Administrácia Smeru, Trenčín,
Námestie svätej Anny 15.

Dr. Reginald Dacík, OP:

M R A V O U K A.

V druhom vydaní vyšla v dominikánskej edícii Krystal v Olomouci. Po 120 Kčs. Dacikova *M r a v o u k a* našla si zaslúženú pozornosť hneď po vydaní u študujúcej mládeže a odborníkov v radoch duchovenstva aj medzi ľudovými vrstvami. Je to obsiahle dielo, spracované presne vedecky a celkom srozumiteľne.

Používanie novinových známok povolilo Riaditeľstvo pôšt v Bratislave pod č. 15.628-I-1947.

Dozorný poštový úrad, Trenčín.

Tlač: Vojtech Čelko a spol., Trenčín.

Česty duchovnosti.

„Ja som cesta, pravda a život. Ja som svetlo sveta.“
Vhlbil som sa do Kristových, večne sviežich slov
osobnej aj svetovej záchrany?

Pláš nadprirodzený život.

Dr. Štefan Náhalka.

Žijeme prelomové časy. Ľudstvo prekonáva prerod v bolestných krčoch už druhej svetovej vojny. S revolučnou dravosťou zahadzuje minulosť. Chcelo by lepší zajtrajšok.

Človek včerajška je nám známy. Odvrátil sa od Boha a začal žiť modlám. Za najdôležitejšie božstvo pokladal seba. Kresťanstvo odstránil ako prežitok. Vyradil ho zo svojho života. A následky? Svet, ktorý vznikol ako dielo človeka včerajška, bol svetom neporiadku, hryzoviskom vybičovaných ľudských vášní. Dnešok povstáva proti nemu ako obžalobca na všetkých poliach ľudskej činnosti.

Zajtrajšok? Dnes ho možno vidieť hlavne v sľuboch. Život sa dnes podobá trhovisku. S každej strany dolieha na nás vreskot reklamy. Sú to obchodníci s liekmi na choroby včerajška a s receptami pre šťastlivý zajtrajšok. Započúvajte sa! Celý roj hlasov. Cez všetky preniká hlas materializmu: zbudujeme šťastný život na hmote; všetko ostatné je klam!

Čo my, kresťania-katolíci? Plne si uvedomujeme vážnosť doby. Zúčastňujeme sa na životnom vane dneška. Poznáme jeho pulz. Poznáme aj choroby aj chyby nekresťanského včerajška. A chceme prelom k lepšiemu. Nechceme sa dať vyradiť zo života. Treba, aby sme my stvárnili život. Jednoducho preto, že už bolo priveľa pokusov, ktoré vyzneli ako nešťastie. Už bolo dosť chorôb. Je na čase, aby sa život budoval zdravo. J. Maritain už po prvej svetovej vojne

povedal za nás všetkých: „Nový svet vzniká pred nami . . . , ktorý — aspoň to tak chceme — bude niečím iným ako hlúpym chaosom bez Boha a bez lásky, aký nám ponúkajú miesto kresťanstva, a za ktorý by bolo bývalo večnou škodou obetovať toľko šľachetných životov.“¹ Od prvej svetovej vojny sme bohatší o tú skúsenosť, že ľudstvo, ktoré sa tvrdošijne pridrižiava svojho bludu, potrebuje veľmi málo času na to, aby sa dostalo z jednej katastrofy do druhej. To len stupňuje naliehavosť povinnosti pričiniť sa o stvárňovanie života podľa kresťanských zásad, o usmernenie ľudstva na cestu, ktorou je Kristus.

V súčasných zmätkoch vidíme možnosť katarzie, očisty, ktorú ľudstvo musí teraz prekonať, ak chce vyviaznuť zo súčasných chorôb. Lenže si plne uvedomujeme pravdu, vyslovenú svätým Augustínom: „Nos sumus tempora.“ My sme, my tvoríme časy. Aký je človek, také sú pomery. Náprava teda musí začať u človeka samého. Daromné by boli všetky vonkajšie zmeny, ak by človek ostával vo svojom vnútri skorumpovaný. Vnútoraná náplň sa nevyhnutne prejaví navonok. Aký strom, také ovocie! Vnútoraná ničomnosť má za následok ničomné skutky.

Pred ozdravením pomerov treba uskutočniť ozdravenie človeka. Človek včerajška musí prekonať prerod. Musí utvoriť zo seba vyrovnanú kresťanskú osobnosť, ktorá nemá nijakých vnútorných skrivenín. Buduje sa na celej pravde o človeku. Kým každý blud znamená rozštiepenie celistvej pravdy a vychytenie čiastky nejakej pravdy, kresťansko-katolícky náhľad sa vyznačuje integritnosťou, celistvosťou. Katolicizmus je integralizmus. Platí to aj v náhlade na človeka. Prijíma o človeku celú pravdu so všetkými jej dôsledkami. Preto je katolicizmus schopný utvárať z ľudí všestranné kresťanské osobnosti.

¹ J. Maritain: Antimoderne 121-122.

Ako sa prejavuje dnes kresťansko-katolícky integralizmus, keď ide o človeka?

Svätý Tomáš hovorí: „... Človek je ako by horizont a hranica duchovného a hmotného stvorenstva, je ako by spojivom medzi obidvomi, vlastní dobrá tak telesné ako duchovné...“² Dva svety sa stretávajú v človeku: svet ducha a svet hmoty. Každý si zachováva svoju zákonitosť. Spolu však tvoria jediný celok.

Proti tomuto poňatiu človeka sa dnes stavia materializmus. Usiluje sa vysvetliť celého človeka len z hmoty. I myslenie a slobodné chcenie, ktoré sú zjavne nadhmotného rázu, chce zredukovať na chemické procesy hmoty. Bohatá ľudská skutočnosť sa tu jednostranne zužuje a ochudobňuje. Človekovi sa berie jeho ľudskosť. Ostáva len dokonalejším živočíchom.

Denná skúsenosť mnohorakým spôsobom podvracia dogmy materializmu. Stačí sledovať nezaujate zákony myslenia a slobodného chcenia, aby sme zistili, že tu ide o skutočnosti, ktoré nijako nemôžu byť produktom hmoty. Vymykajú sa celkom hmotným zákonom. A pripisovať hmote nadhmotné prejavy, znamená protirečiť si. Pre nadhmotnú duševnú činnosť žiada sa aj primeraný zdroj tejto činnosti — duša.

Aspoň konkrétna tvár materializmu, prejavujúceho sa v skutkoch jednotlivca, by mala viesť jeho apoštolov k rozvahe. Ako možno od človeka, ktorého presvedčíme, že nejestvuje duch, žiadať obetavosť a altruizmus? Ako mu možno hovoriť o ideáloch? Ako chcieť od neho viac ako ukojenie svojich pudov? Koná predsa len pre hmotu. Smrťou hmota stráca pre neho smysel — vtedy by malo pre neho prestať všetko. Musí sa teda usilovať urvať si životných radostí — pravda, len hmotných, lebo iné neuznáva — čím viac.

² S. Thomas: Proemium in III. Sent.

Zastávanie duchovosti človeka je dôležitým princípom v katolíckej náuke o človeku, nie je však jeho najvlastnejším prínosom. Koniec-koncov je to pravda len prirodzená, ktorú má za povinnosť zastávať každá zdravá filozofia. Vieme, že aj pohanská filozofia pripúšťala jestvovanie duše a jej nesmrteľnosť. Taktiež spoločný súhlas všetkých národov, aj tých, ktoré o kresťanstve ani nepočuly, pripúšťa túto pravdu.

Kresťanstvo nielen že dôsledne zastáva pravdy o duchovnej sfére v človeku, ale prináša ešte celkom novú vyššiu oblasť: život nadprirodzený. Až toto je najvlastnejšie pole kresťanstva.

Kristus, Syn Boží, tým, čo ho prijali, „dal schopnosť stať sa dieťkami božími, tým totiž, čo veria v jeho meno, čo sa narodili nie z krvi, ani zo žiadosti tela, ani zo žiadosti muža, ale z Boha“.³ Svätý Peter sa takto prihovára svojim veriacim: „Milosť a pokoj nech sa vám rozhojňujú jasným poznaním Boha a Ježiša, Pána nášho! Jeho božská moc nám darovala všetko potrebné pre život a nábožnosť, a to tým, že sme mohli poznať toho, ktorý nás povolal svojou slávou a silou. A obdaroval nás vzácnymi a veľkými prísľubmi, *aby sme sa nimi stali účastnými na božskej prirodzenosti...*“⁴ Je tu reč o Kristových daroch, o milosti božej, ktorá presadzuje do nás život boží. Z dobroty božej dovoľuje sa nám vstup do rodiny božej: „... stávame sa účastnými na božskej prirodzenosti, aj sa nazývame zrozenými z Boha a preto sa voláme bohmi“, tak odvážne vyjadruje svätý Cyril Alexandrinský naše pozdvihnutie k nadprirodzenému životu.⁵

Hodnota nadprirodzeného života, ktorý sa nám dáva od Boha celkom darom, nesmierne prevyšuje všetky prirodzené dary: „... dobro

³ Ján 1, 12-13.

⁴ 2 Pet. 1, 2-4.

⁵ In Joannem, PG 73, 157 B.

milosti jedného (človeka) je väčšie ako prirodzené dobro celého sveta."⁶ Milosťou sa dostávame na božskú životnú úroveň. Ide o výšku, ktorá je pre prírodu jednoducho nedostupná.

Skutky, ktoré koná človek, žijúci nadprirodzeným životom, majú nadprirodzenú cenu. Ste lie sa nimi cesta k večnému životu, ktorý bude radosťou z blízkosti božej.

Keď sa zapiera už jestvovanie ducha, tým viac protivníkov má nadprirodzený život. Materializmus, ktorý uznáva len hmotu, pravda, nijako nemôže pripustiť jestvovanie Boha, darcu nadprirodzeného života. Tým teda, že zapiera oblasť ducha, v základe zapiera i nadprirodzený život.

Priamym nepriateľom nadprirodzeného života je naturalizmus. Podľa naturalizmu poslednou skutočnosťou, od ktorej už nemožno ísť vyššie, je príroda. I keď sa teda pripustí v človeku jestvovanie duše, táto sa udržuje na rovine čiste prirodzenej. Nijaký vyšší zásah do ľudského života, ba do svetového diania vôbec, sa nepripúšťa.

Treba rozoznávať dvojaký naturalizmus: teoretický a praktický.

Teoretický naturalizmus sa usiluje svoje stanovisko odôvodniť aj „vedecky“. Ako myšlienkový systém stavia sa zámerne proti všetkému, čo je nadprirodzené.

Azda nebezpečnejší ako naturalizmus teoretický je naturalizmus praktický. Vyznávajú ho ľudia, ktorí sa nestarajú o teoretizovanie o prírode a nadprírode. Žijú si jednoducho tak, ako by nadprirodzený život ani v možnosti nejestvoval pre nich. Zavalení hmotou a hľadaním citeľných radostí, prípadne ubití starosťami o denný chlieb, nestarajú sa vôbec o náboženský život a tým im oblasť nadprírody celkom uniká. Iní zase vykonávajú aj určité pobožnosti, ale nepre-

⁶ Sv. Tomáš Akv.: S. t. 1—II, 113, 9 ad 2.

nikajú k podstate kresťanského života. O sviatostný život sa nestarajú. Žijú tiež len na rovine prirodzenej. Niekedy sa dokonca stretávame s praktickým naturalizmom aj u nositeľov „kresťanskej kultúry“. Všetok ich záujem sa vyčerpáva v okruhu prírody, aj keď hovoria o kresťanstve. Nadprirodzený život je takým činiteľom, s ktorým vôbec nepočítajú. Nad týmto stavom sa skoro ani nemožno čudovať. Od renesancie sa v Európe začína zabúdať na nadprirodzený život. Ťažisko života sa pomaly presunulo až tak, že príroda sa stáva nielen hlavným záujmom, ale jediným záujmom mnohých. Príroda sa stáva všetkým.⁷ Pre nadprirodzenú oblasť neostalo miesta. Dedičstvo, ktoré prevzal náš vek po predošlých storočiach, nebolo nijako radostné. Dôsledky sa prejavujú na mnohých miestach. Najzrejmšie azda na poli posvätného umenia. Ľudstvo, ktoré sa odklonilo od nadprirodzeného života a žilo praktickým naturalizmom, nevedelo si napr. dať rady so stánkom, kde je pestovaný nadprirodzený život. Nevedelo postaviť zo svojho duchovného fondu kostol. Dnes sa len ťažko prebojáva k takej výške.

† Nadprirodzený život je najvlastnejšou problematikou kresťana-katolíka. Usiluje sa ju čo najlepšie zvládnuť. Aký je pomer nadprirodzených darov k prirodzenému životu? V čom spočíva podstatne náš nadprirodzený život? Aká je jeho štruktúra a zákonitosť rozvoja? To sú otázky, ktoré majú kresťana zaujímať ako najživotnejšie.

Potreba rozvíjať nadprirodzený život, teda život integrálne kresťanský, má svoju mieru dnes v potrebe pričiniť sa o odstránenie premnohých chorobných zjavov zo života ľudskej spoločnosti. Škoda by bolo pritom šíriť reči o tom, že naturalizmus a tým viac materializ-

⁷ R. Guardini: Welt und Person, S. 2.

mus nedokážu tieto zjavy odstrániť. Veď je to ich vlastné ovocie.

Rozhodnutie rozvíjať nadprirodzený život zatvára v sebe iné: rozhodnutie poznať tento nadprirodzený život. O to nám ide. Pozitívne. Bez podvracania bludov. Kde zažiarí svetlo pravdy, samočinne prestáva tma bludu.

„Moja“ svätá omša.

Charles Grimaud.

Liturgia nám ukazuje trojakú úlohu kňaza.

Liturgia svätej omše nám odкрýva výsadné postavenie, ktoré kňaz má pri oltári, kde spĺňa trojakú úlohu:

1. ako *zástupca Hlavy* zastáva miesto Krista, ktorého tajomný úkon, ktorým on sa obetuje, robí práve sa odohrávajúcim a viditeľným;
2. ako *náš zástupca* koná namiesto a v postavení veriacich, spĺňajúc v ich mene obetný úkon a prinášajúc *ich obetu*, ktorá je *jeho*;
3. ako *úd tajomného tela* zúčastňuje sa za svoju osobu na obetovaní podľa svojho stupňa lásky, podľa svojich zásluh, svojho spojenia s Hlavou.

Svätá liturgia podivne zvýrazňuje tieto tri stanoviská úlohy kňaza pri oltári.

*Liturgia a úloha kňaza:
zastupuje Ježiša Krista.*

Kňaz pri oltári koná ako zastávajúci miesto a postavenie samého Vodcu, ako úradný predstaviteľ Hlavy, ku ktorej sme pripojení.

Keď kňaz obetoval vo svojom mene a v mene kresťanského ľudu od začiatku svätej omše a len čo vyslovil modlitbu Hanc igitur s rukami, rozprestretými nad chlebom a vínom, mení spôsob reči.

Takrečeno nejestvuje viacej; *stal sa Ježišom Kristom.*

Veru, sledujme text, ktorý vyslovuje, a úkony, ktoré vykonáva: uskutočňuje činnosť hlavného a neviditeľného Kňaza.

„On v predvečer svojho umučenia“ — vravi slúžiaci kňaz — „vzal chlieb“ — a aj on berie chlieb, obnovujúc sám posunok Kristov, — „pozdvihol oči k nebu, k tebe Bohu“, — kňaz pozdvihuje oči, odrážajúc na sebe Kristovu osobu — „požehnal...“ — dodáva kňaz, sám tiež žehnajúc chlieb — „dal svojim učeníkom, hovoriac: *Toto je telo moje.*“

Kristus hovoril ústami kňaza, Kristus viditeľne konal skrze osobu kňaza. V tej chvíli kňaz a Kristus tvorili len jedno: Kristus hovoril a kňaz mu požičiaval svoje ústroje... A *jeho* telo je prítomné; jeho vlastné, Kristovo.

Kňaz pred premenením vína vykonáva podobné posunky, sprevádzané podobnými slovami. Pri slovách: „*Toto je kalich mojej krvi...*“ Ježiš Kristus premenil víno na svoju vlastnú krv.

Kňaz hovoril a robil, ako keby bol osobne Kristom; účinky jeho slova a jeho činnosti sú tie isté, ako keby bol naozaj Kristom.

Či môžeme si predstaviť úradné zastupovanie dôvernejšej a skutočnejšej jednoty?

Osoba kňaza, ktorá sama osebe nie je ničím, prispela z božskej moci k uskutočneniu pretvorenia podstát čiže premenenia (prepodstatnenia). Tento kňaz, ktorý je a ostáva sám osebe bezmocným človekom, čože presne vykonal? Akáže bola ozajstná miera jeho úžasného úradného zastupovania?

Slúžiaci kňaz poskytol Kristovi viditeľného predstaviteľa, ktorý svojou vôľou konsekrovať (posväcovať) premenil chlieb na Kristovo telo a víno na jeho krv.

Vtelené Slovo chce sa obetovať..., ale kde a kedy?... ako budeme vedieť, že sa obetuje?

Na ktorom oltári? Ktorého dňa, ktorú hodinu?

Tam, kde kňaz chce, tam bude Hlava prítomná a obetovaná. Kňaz bol ako kanál, ktorým prešla nekonečná moc.

Neviditeľný Kristus viditeľne koná službou kňaza. Ó vznešené poslanie kňazov, ktoré nám liturgia ukazuje každé ráno pri svätej omši ako zastávanie miesta Krista-Hlavy, ktorý prišiel medzi nás!

*Liturgia a úloha kňaza:
je náš úradný zástupca.*

Keď kňaz pri oltári zastáva miesto Kristovo, spolu je aj náš úradný zástupca. Čo aj obetujeme s Kristom a čo aj obetujeme sa s ním, jednako nemôžeme sami prinášať obetu.

Náš Pán vyvolil z pomedzi nás zástupcov kresťanskej spoločnosti, ktorí sú poverení, aby v našom mene prinášali obetu chvály.

Liturgia cez celú svätú omšu zdôrazňuje túto úlohu, ktorú má kňaz ako úradný zástupca kresťanského ľudu. A veru od začiatku vystupuje ako náš splnomocnenec.

Keď v mene celého ľudu žiadal odpustenie, keď dospieval víťazný hymnus Gloria in excelsis, modlí sa modlitbu, ktorú voláme *kolekta*.

Slovo kolekta znamená shromaždenie. Takto ju voláme, lebo kňaz ako úradný nástroj a zástupca tajomného tela sbiera a shromažďuje modlitby prítomných, aby ich v jedinom sväzku podal Bohu skrze Ježiša Krista.

Teda slúžiaci kňaz nemodlí sa pri oltári súkromnú modlitbu, ale verejnú, v mene celej Cirkvi.

Toto dôverné spoločenstvo medzi veriacimi a ich zástupcom pri oltári zaväzuje kňaza, aby ustavične hovoril s nami a o nás Kristovi, našej Hlave, a všemohúcemu Otcovi. Preto, ako sme to videli v predchádzajúcom odseku, kňaz v mene celého kresťanského ľudu vyslovuje tieto krásne formuly, v ktorých — hovoriac v množ-

nom číse — vyjadruje cítenie a prosby tajomného tela, ktorého je zástupcom.

*Liturgia a úloha kňaza:
jeho osobná úloha.*

Kňaz mimo úlohy, ktorú splňa pri oltári ako zástupca Kristov s prvého stanoviska a zástupca Cirkvi s druhého stanoviska, je ako každý veriaci údom tajomného tela, *obetujúceho a obetujúceho sa*. A preto ako ostatní účastníci má sa spojiť s Hlavou v dokonalej pokore a skrúšenosti.

Preto od začiatku svätej omše robí úkony bázne, ľútosti, svätej radosti... Vyznáva sa z hriechov, na čo veriaci odpovedajú svojim vyznaním.

Keď kňaz vystupuje k oltáru, prosí odpustenie dvoma modlitbami, z ktorých druhá obsahuje výraznú zvláštnosť: „*Prosíme Ťa, Pane*“, vraví kňaz, „aby si mi ráčil odpustiť všetky hriechy.“

Tu to vidíme, ako *všetci veriaci* prosia: „*Prosíme Ťa . . .*“, aby zmazané boly hriechy jediného kňaza, ich zástupcu: „*mi . . . všetky chriechy*“. Či veriaci nemajú všetok záujem na tom, aby tento úradný zástupca bol ako súkromný úd Kristov čo najdokonalejší? Láska kňaza nie je podmienkou platnosti pre obetovanie. No či by to nebolo ozajstné nešťastie, keby kresťanský ľud mal za úradného zástupcu „suchú ratolesť“ alebo aj vädnúcu a bez životnej sily?

Cirkev túto vnútornú dokonalosť kňaza pokladá za takú potrebnú na to, aby jej zástupca bol jej hodný, že liturgia nabáda slúžiaceho kňaza, aby nástojil na očisťovaní svojej duše pri obetovaní. Keď pozdvihuje patenu a obetuje chlieb, ktorý má byť čoskoro premenený, vraví: „*Prijmi, svätý Otče, túto obetu . . ., ktorú ja, tvoj nehodný sluha, prinášam ti . . . za svoje nesčíselné hriechy, urážky a nedbalosti.*“¹

¹ Modlitba pri obetovaní hostie.

Prečože to *ja*, to *svoje*, to vystupovanie samej osobnosti tohto vplyvného údu tajomného tela, ktorým je kňaz, ak nie na to, aby mu pripomínalo, že ak má dôstojne zastupovať Krista v obetovaní svätej obety, ak má obetovať ostatných veriacich Kristovi, musí sa sám obetovať ako čistá obeta, a že ako kňaz má sa usilovať byť prvý a najsvätejší v obetovaní.

Keď je obetovanie chleba vykonané, skončená je aj osobná príprava nášho úradného zástupcu. Jeho „*ja*“ stráca sa pred „*my*“ po celú obetu až po prijímanie, kedy sa znova vracia.

Hoci prijímanie je pre kňaza úradný úkon, ktorým stravuje obetný dar v mene vospolnosti, jednako je aj pre neho *osobným* úkonom, ktorým spečatuje svoje spojenie s Kristom; tu kňaz a Kristus sú zoči-voči v dôvernom rozhovore, ktorý každý veriaci — čo sa jeho týka — má urobiť svojim pre svoj zvláštny záujem.

Kňaz vraví: „Pane Ježišu Kriste, ... zbav *ma* skrze toto svoje presväté telo a túto svoju presvätú krv všetkých *mojich* hriechov a od všetkého zla. A učiň, aby *som sa* vždy pridržal tvojich prikázaní a nedovoľ *mi* nikdy odlúčiť sa od teba.“²

Potom dodáva: „Nech požitie tvojho tela, ktoré *ja nehodný* odvažujem sa prijať, nie je *mi* na odsúdenie a zatratenie, ale ... nech *mi* slúži na ochranu duše a tela ...“³

Teda svätá liturgia ukazuje nám kňaza ako úda tajomného tela, ktorý zúčastňuje sa na obete ako *my* veriaci, no ktorý je zo zvláštneho dôvodu zaviazaný k dokonalej jednote s Kristom.

Kiež toto poučenie o jednote, ktoré Cirkev dáva kňazovi pri svätej omši, je každého rána na osov obyčajnému veriacemu; bo naša láska — vždycky to pripomínajme — je miera našej

² Druhá modlitba pred prijímaním.

³ Tretia modlitba.

účasti ako spoluúčinkujúceho a obetného daru na obeť *našej* svätej omše.

*Liturgia nám ukazuje,
že Kristus je hlavný kňaz.*

Naša účasť na obeť a pohľad na slúžiaceho kňaza, úradného zástupcu Krista a nás pri oltári, nemajú na nás tak vplývať, aby sme s očú strácali to, že pod vonkajšími obradmi jediný obzvlášť pôsobí, *jediný je podstatne Kňaz*, jediný utišuje najsvätejšiu Trojicu, dostatočne ju velebí, zahŕňa ju ďakovaním a spieva jej veľpieseň stvorenstva, ako si to ona žiada.

Tento Kňaz je Ježiš Kristus.

Jasne prejavuje svoju úlohu *hlavného Kňaza* pri svätej omšovej obeť, keď do úst svojho služobníka, druhoradého kňaza, kladie sviatostné slová: „*Toto je moje telo... Toto je moja krv.*“ Sám Ježiš Kristus obetuje sa a svojmu Otcovi podáva svoje vlastné telo a svoju vlastnú krv.

Liturgia starostlivo zdôrazňuje túto veľkú pravdu, že Kristus je pri svätej omši *hlavný Kňaz*, a chce, aby nás prenikla táto veľká myšlienka, čo má ovládať celú našu účasť na svätej obeť, cez ktorú nemáme strácať s očú Ježiša Krista.

Ani jediná modlitba, čo kňaz vyslovuje, nekončí inak ako „*skrze nášho Pána Ježiša Krista*“. Cirkev nám ukazuje, že iba skrze neho môžeme a máme ísť, lebo iba on je *Veľkňaz*,⁴ to jest *most*, umožňujúci prístup k Bohu dušiam, ktoré chcú mu vzdať svoju poctu.

Táto formula, sto ráz opakovaná, rozširuje na celé obetovanie *našej* svätej omše myšlienku Hlavy, bez ktorej „nič nemôžeme urobiť“.⁵

Ale liturgia na dvoch miestach zvlášť nástojí na prednostných právach hlavného neviditeľné-

⁴ Porov. franc. *pontife* = veľkňaz, *pont* = most.

⁵ Ján 15, 5.

ho *Kňaza* svätej omše, pri Gloria in excelsis a na konci kánonu.

Keď Cirkev pri Gloria chválila Otca, klaňala sa mu, ďakovala mu, nadšene spieva svojej Hlave Ježišovi Kristovi: „Pane, jednorodeny Syn, Ježišu Kriste... Ktorý sedíš na Otcovej pravici, zmiluj sa nad nami. Lebo *len ty si Pán, len ty si Najvyšší, Ježišu Kriste!*“

To sa očividne rovná tejto formule: „Lebo *len ty si Veľkňaz* Nového zákona, keďže len ty si z nášho ľudského pokolenia Pán, Svätý a Najvyšší.“

Koľko ráz azda spievali sme Gloria bez ochutnávania náuky, čo je v ňom obsiahnutá, a nepovšimli sme si ju ako poklad, uložený v skrinke, ktorú otvoriť nikdy nám nesišlo na um.

Koniec kánonu nám nepripomína menej živo túto pravdu o Kristovi-Hlave, *hlavnom Kňazovi*.

Kňaz, berúc premenenú hostiu a robiac ňou znamenia kríža, vyslovuje tieto slová: „*Skrze neho a s ním a v ňom sa vzdáva tebe, Bohu Otcovi všemohúcemu, v jednote Ducha svätého všetka úcta a sláva.*“

Teda Ježiš Kristus je nekonečne dôstojný kňaz, skrze klaňanie ktorého najsvätejšia Trojica dostáva dokonalú poctu slávy. On, pre ktorého všetko bolo stvorené, ktorý je Hlava a Kráľ celého stvorenstva,⁶ jediný môže dať Bohu dostatočné zadosťučinenie. On je jediný hlas, ktorý sa vznáša zo sveta k trónu božskej Velebnosti, jediné výrečné slovo, ktoré preráža nebesá; iba on sa modlí a ponížene prosí v mene všetkého, čo žije a dýcha, iba on je náš tlmočník, náš orodovník, *naš Kňaz*.

Nasledujúce rozborý tohto diela dajú nám príležitosť vrátiť sa k tomuto zázračnému a významnému úseku omšovej liturgie. Nateraz uspokojme sa tým, že z toho vyvodíme závery, ktoré hľadáme: *Naša obeta, ktorú prinášame s Kri-*

⁶ Kol. 1, 17.

stom, má celú svoju hodnotu a všetku svoju moc od najvyššieho Kňaza a nie od druhoradých spolupracovníkov, ktorými sme my.

Aká je to česť pre nás, údy tajomného tela, že sme povolani, aby sme obetovali s *ním* túto vznešenú obeť Cirkvi, že sme pridružení k jeho nekonečnej pocte a že sme s *ním* spoluobetujúcimi a spoluobetnými darmi pre silu jeho zásluh, na ktorých ráčil nám dať účasť.

Náboženstvo a duševné zdravie.

Juraj Bichlmair, SJ.

Rozpravy o pomere náboženstva a duševného zdravia mohol by som začal s banálnym zistením: Sú pobožní ľudia, ktorí sú duševne chorí. Áno, patrí to k najotriasajúcejším pozorovaniam a najtrpkším skúsenostiam katolíckeho kňaza, spovedníka a duchovného vodcu musieť odhaliť, že je dnes pomerne mnoho pobožných ľudí, ktorých musia označiť za duševne chorých. Nerád by som, aby o mne vraveli, že som pesimista. Preto chcem aj upustiť od toho, aby som ustálil zo svojej osobnej skúsenosti isté percento na odhadnutie počtu ľudí, ktorí prichádzajú pravidelne ku kňazovi a nemajú duševnej rovnováhy. Každý kňaz pozná príznaky choroby, s ktorými sa stretne pri vykonávaní sviatostí pokánia a v duchovnom vedení pri veľkom počte svojich kajúcnikov: úzkostlivosť, pochybnosť, neistota, malomyselnosť, nútené stavy, precitlivosť a mnoho iných, čím sa porušuje duševný súlad a mátie sa náboženský život, hamuje a znetvoruje.

312 Čo dokazuje vysoký počet duševne chorých pobožných ľudí pre zásadnú otázku po vnútornom vzťahu medzi náboženstvom a duševným zdravím? Najprv zaiste len toto: medzi početnými duševne chorými ľuďmi, ktorých dnes, bohužiaľ, jesto, sú aj takí, čo sú nábožensky

založení, ktorých chorobný obraz sa preto odzrkadľuje aj v ich náboženskom správaní. Človek je životný celok, osobná jednota. Preto platí: „Ak trpí jeden úd, tak trpia spolu aj všetky údy.“¹ Ba aj pri čisto telesných onemocneniach — to potvrdia lekári — celý človek je dajako vtiahnutý do spolutrpenia. Ešte viac to platí pri duševných onemocneniach. Je to vždyc-ky osobný človek, v ktorom choroba väzí. Na obchôdzke za jadrom osoby duševné onemocnenie vnikne viac alebo menej do všetkých vyjadrovacích oblastí duševného života, a tak teda aj do náboženského správania. Muselo by sa zdať veľmi čudným a psychologicky sotva pochopiteľným, keby človek bol vo svojom profánnom správaní duševne chorým a v náboženskom správaní duševne celkom zdravým. Som presvedčený: človek, ktorý trpí na neurotickú miestnu úzkostlivosť, nebude celkom vyrovnaný ani vo svojom náboženskom správaní. Bude trpieť aj tam — azda na určitú neistotu alebo podobne — na istý druh náboženskej miestnej úzkostlivosti. Naopak ľahko sa zrodí domnienka, že človek, ktorý vo svojom náboženskom správaní prejavuje neurotické príznaky, nebude bez nich ani vo svojom profánnom správaní.

Lež náboženský postoj je azda už v sebe chorobným príznakom? Žigmund Freud pokúša sa, ako je známe, dokázať to vo svojej knihe *Budúcnosť ilúzie*. Podľa neho je náboženstvo ako také ilúziou, chorobný želací sen, útek zo života a jeho úloh, nerozriešený komplex detstva, sublimované ukojenie pohlavnej žiadosti. S podobnými názormi stretávame sa príležitostne aj u individuálnych psychologov. Istotne nekladú nábožnosť výslovne za chorobu, no niektorí sa k tomu klonia. Spomínam si na rozhovor, ktorý som mal s medzitým zomretým Alfrédom Adlerom, v ktorom on tvrdošijne zastával

¹ 1 Kor. 12, 26.

názor, že myšlienka podobnosti s Bohom v kresťanstve je typický výraz neurotického hnanie sa za mocou, chorobným pokusom človeka, aby povýšil seba samého. Práve tak upodozrieva Ervin Waxberg ako vykladač myšlienok Adlerových zásadne nábožnosť, keď vyslovuje názor, že všetky osobné životné prejavy dajú sa príviesť nazpät naostatok na obidva prapudy (to jest snaha po uplatnení sa a vôľa spoločnosti).

Treba uznať, že mnohí duševne chorí ľudia zneužívajú skutočnosti a ustanovenia náboženstva. V nábožnosti hľadajú a nachádzajú príležitosť a prostriedky napr. na ukojenie svojej neurotickej prepiatej tížiadosti. Myslím tu na isté dievča z ústavu, ktoré trpelo ťažkým pocitom menejcennosti. Aby sa domohlo pri vychovávateľkách a priateľkách zvláštneho uplatnenia, oddalo sa intenzívnej, prehnanej a nezdravej nábožnosti.

V skutočnosti však hovel iba svojej bezmiernej tížiadosti. Alebo pri niektorých sa môže náboženstvo naozaj rovnať zbabelému úteku pred životom a jeho úlohami. Také prípady, skutočne sa prihádzajúce, neslobodno si nevšimnúť alebo jednoducho ich odtajovať. Ale to predsa nie je prípustné klásť náboženské správanie zásadne za neurotický príznak. Pozorovania na neurotikoch sa nesmú zovšeobecňovať a klásť ako výraz pravidelného duševného života. Doista môže tu byť príležitostne aj neurotická črta, ak zúfalý, neúspechmi sužovaný človek hľadá v náboženstve útechu a silu; ale tvrdiť, že každé hľadanie útechy v náboženstve, každé opieranie sa o nábožné myšlienky je výrazom slabosti, chorobným správaním, to predsa znamená ďaleko zachádzať a nijako nepoznať situáciu človeka vôbec. Nik predsa nebude Krista upodozrievať, že vo svojich prívržencoch chcel vychovať nezdravú nábožnosť. A predsa ich pobáda: „*Podťte ku mne všetci, ktorí ste utrápení a obťažaní, a ja vás občerstvím.*“ Člo-

vek obmedzený, zemským činiteľom pričasto bezmocne napospas vydaný, predsa môže na-ozaj a právom hľadať a nájsť v náboženstve útechu i pomoc a mravnú oporu — či máme ho preto pokladať za neurotika? To skôr treba nazvať neurotikom onoho človeka, ktorý z vysoko-myseľného vzdoru alebo nesprávne chápaného hrdinstva odmieta zásadne ísť ku Kristovi.

Konečne musí sa ešte výslovne povedať: psychoanalytici a niekdajší psychoterapeuti získavajú ako lekári len nahliadnutie do chorobného náboženského duševného života. Metodicky je pomýlené klásť chorobné správanie sa za zásadné, pravidelné a všeobecné alebo lekárske skúsenosti rozširovať bez všetkého vo svetonáhľad. Pri takýchto ľahkovážnostiach nebolo by ťažko označiť všetkých analytikov napospol za neurotikov.

Preto nábožnosť nijako nesmieme klásť za dačo chorobného. Naopak, treba zistiť kladný vzťah medzi náboženstvom a zdravím duše. Náboženstvo a náboženské správanie sa nielenže nie je nijakou chorobou alebo dačím, čo pochádza z neurotického zastavenia, ale naopak vynikajúcim činiteľom, ktorým sa zabraňuje duševným onemocneniam alebo sa liečia jestvujúce neurózy. Náboženstvo je prvoradým uzdravujúcim činiteľom. Isteže platí, že nie je prvou úlohou náboženstva liečiť človeka z jeho prirodzených chorôb, či sú fyzické alebo psychické. Slúži oveľa vyššiemu cieľu. Chce spojiť nadprirodzeným spôsobom človeka s Bohom. Ale aj tak možno ho nazvať celkom vynikajúcim prirodzeným činiteľom uzdravenia.

Ak chceme bližšie poznať vzťahy medzi náboženstvom a duševným zdravím, musíme sa naučiť hľadať najprv podstatu duševného zdravia. *Čo je duševné zdravie?* V psychoterapeutickej literatúre nájdeme duševne zdravého človeka opísaného ako »*prispôsobeného skutoč-*

nosti«, od záväzkov, ktoré sa protivia skutočnosti, voľného človeka. Filozoficky by sme mohli za duševne zdravého človeka označiť toho, ktorý dáva správnu odpoveď. V pochope duševného zdravia sa teda skrýva svetonáhľadový, metafyzický prvok — nanajvýš dôležitý bod, ktorý, ako sa mi vidí, psychoterapeuti často si nevšimnú. Môže byť iba jeden správny svet hodnôt a preto tiež len jedna hodnotná odpoveď. A k tomu treba pacienta vychovať. Psychoterapeuti, ktorí sa pridržajú nesprávneho svetonáhľadu alebo azda zamietajú každú metafyziku vôbec, ťažko preto budú môcť nakresliť správny obraz o duševnom zdraví a sprostredkovať ho pacientovi.

Trocha všeobecnejšími výrazmi mohli by sme asi takto povedať: Duševne zdravý je človek, ktorý sa ani nepodceňuje ani nepreceňuje, ktorý neberie tragicky svoju konečnosť, nerozbíja sa na nej, aj keď môže tým trpieť, ktorý dobrovoľne a povedome súhlasí s tým, že je stvorený. Vo svojom spise *»Náboženstvo a duševné zdravie«* opísal som duševné zdravie ako „sám pocit človeka, ktorý trvalo alebo predsa cez dlhší čas žije objektívne a subjektívne, začlenený do spoločného bytostného súvisu“. Do spoločného súvisu by som bol rád vedieť pojať aj metafyzické bytie, to jest božie bytie. Človek vydrží nemalé duševné ťažkosti. Tým môže žiť nejaký čas aj neprispôsobený realite, to jest v ťažkých svetonáhľadových bludoch bez toho, žeby duševne ochorel. Ak však žije trvalo vo veľkých objektívnych bludoch alebo subjektívne vedome nedbá na poznané smernice pravdy a mravov, tak nevydrží tento nesúlada, ale ochorie duševne.

Z povedaného vyvodíme najprv niektoré dôsledky. Duševné zdravie je zásadne závislé od telesného blaženého alebo neprijemného pocitu, tiež aj od nervozity a iných vnútorných napätí. Pravda, vždy na tom záleží, ako sa staviam ku všetkým tým veciam. Človek môže spokojne

prijímať svoju nervozitu, udatne sa tým uspokojovať, všetky pokorenia a neúspechy, ktoré s tým môžu byť spojené, zastrčiť a tak ostať duševne zdravým, čo aj má choré nervy.

Popri duševnom zdraví môže obstať aj skutočné neanalyzované povedomie viny. S uspokojením môžeme zistiť, že dnes už aj nekatoľickí a nenábožní lekári rátajú s tou možnosťou a preto posielajú pacientov, ktorí sa cítia obťaženi vinou pre skutočné hriechne udalosti, ku kňazovi na spoveď. Áno, C. G. Jung nezdráha sa vyhlásiť: „Problém duševne trpiacich náleží vlastne duchovnému v miere oveľa vyššej ako lekárovi... Prakonflikt v nervóze je náboženskej povahy... Problém uzdravenia je náboženský problém.“

Ako ďaleko pôsobí náboženstvo ako ozdravovací činiteľ? Už som poznamenal, že nemôže byť úlohou náboženstva prevziať úlohu ozdravovacieho činiteľa. Denným prijímaním nelieči sa tuberkulóza, a práve tak málo aj duševné ochorenie. Ale takrečeno vo vedľajšom konaní skrýva sa účinný súvis medzi náboženstvom a duševným zdravím. Náboženstvo ako spojenie človeka — zápasiaceho so svojou konečnosťou a bezmocnosťou a pomoc potrebujúceho — so svojím Bohom-Vykupiteľom musí nevyhnutne pôsobiť uzdravujúco až po istý stupeň. Človek môže dostať od Boha duševnú oporu. Vytrhne sa rozličnými zemskými vecami a vplyvmi z ohrozujúcej rozštiepenosti a sústredí sa v Bohu i pozdvihne sa. Na to právom poukazuje Haeberlin, šéflekár všeobecnej nemocnice v Bad Nanneim, keď píše: „Všetka duševná bieda ide nazad k rozštiepenosti a odpútaniu. Roztržka, ktorá sa dnes vždy viac a viac šíri vo všetkých životných odboroch, a nervóza, ktorá sa rozrástá vždy rušivejšie vo všetkých telesne-duševných odboroch, nerozlučne súvisia vo svojich koreňoch. Utvorenie novej jednoty na ľudskom stupni, znovazapojenie skutočného a problematického

ho človeka na prazáklad, môže priniesť podstatne vylicieenie. Také znovaspojenie je vlastným smyslom náboženstva; v tom smysle môže byť náboženské úsilie psychoterapie začlenené, môže byť pre ňu smerodajné.“²

Viera v Boha nijako nedovoľuje človeku zbabele vyhýbať postaveným životným úlohám, naopak, práve odtiaľ vychádza naliehavá výzva na človeka, aby odvážne použil všetky sily, aby vzal na seba zodpovednosť, aby mužne zápasil s danými pomermi. Nijaký životný problém sa človeku nevyrieši vierou v Boha bezprostredne a takrečeno mechanicky. Boh riadi a spravuje svet všade nasadením takzvaných druhých, to jest tvorivých prapríčin; toto znamená pri človekovi nasadenie jeho osobnej tvorivej slobody.

Tak je to práve viera v Boha, ktorá vedie človeka z ustrnutia a z uzavretia sa do seba k veciam a úlohám, slovom na front života.

To isté platí zvlášť o kresťanstve. Ono je síce náboženstvom vykúpenia, ale i vykúpením na vyššej úrovni bytia, nie v odbore čisto prirodzenom. Kresťan stojí voči tomu istému okolitému svetu ako nekresťan. Musí zápasiť s tými istými úlohami. Ničoho nie je ušetrený z toho, že je kresťanom, ba skorej Prozreteľnosť mu ešte viac uloží, bo kresťanský život znamená účasť na životných údeloch Kristových, Ukrižovaného. No kresťan dostáva z tajomného spojenia s Kristom novú silu, novú pevnosť, novú jasnosť, novú odvahu do života k praktickému styku so svetom.

V Liste svätého Pavla k Rimanom je výraz, ktorý vlastne priliehavo označuje kresťanský postoj: „Ba ešte aj v súzeniach sa môžeme týmto honosiť, vediac, že súzenie prináša trpezlivosť.“³ Grécky výraz pre »trpezlivosť« podáva

² III. všeobecný lekársky kongres v Bad Nanheim 1928.

³ Rim. 5, 3.

postoj duše, o ktorý tu ide, srozumiteľnejšie: — hypomone — znamená doslovne — zotrvanie pod ťarchou —, udatné, odvážne a na zodpovednosť ochotné znášanie, teda vlastne vnútorný postoj duševne zdravého človeka.

Ak hovoríme o katolíckom kresťanstve, nesieme si nevšimnúť liturgiu. Práve ju treba nazvať prvoradým ozdravovacím činiteľom. Pre trvanie duševného zdravia má najvyšší význam, že sa môže oslobodzujúco zbaviť nashromaždených duševných energií v kultovom konaní, v slovách, posunkoch, úkonoch liturgie. Na túto okolnosť poukazuje C. G. Jung: „Sväté úkony vo všetkých svojich formách pôsobia ako nádoba, ktorá môže pojať obsahy nevedomia.“⁴ Je to tiež Jung, ktorý výslovne vyzdvihuje liečivý význam katolíckej spovede. S tým dnes dlho nestojí sám. Isteže katolíckej spovedi pripadá na prvom mieste sviatostné pôsobenie v povahe odpustenia hriechov. Nezávisí od duševného zdravia. Duševne zdraví a chorí môžu na sebe skúsiť účinok: Ego te absolvo — ja ťa rozhrešujem. Ale pritom sú ešte aj psychologické účinky, ktoré neslobodno podceňovať! Dajme slovo C. G. Jungovi: „Nepochybný je účinok katolíckej spovede, najmä ak je nielen vypočutím, lež aj činným zasiahnutím. Ohľadne tej skutočnosti treba sa vlastne čudovať, že protestantské cirkvi sa už prv nepokúsily znova dosiahnuť ustanovenie spovede ako súhrn dušpastierskeho spojenia medzi pastierom a stádom . . . Preto kňaz nielen počúva spoveď, on sa aj pýta, je takmer nútený sa pýtať, a to môže sa pýtať také veci, ktoré inak náležia lekárske- mu odboru. Vzhľadom na prostriedok milosti, ktorý má kňaz k dispozícii, nemôžeme pokladať nijaký jeho zásah za presahovanie kompetencie, lebo on môže búrku, ktorú vyvolá, aj zas utíšiť. — Smysel a cieľ duchovnej správy sa nesplní

⁴ Psychológia a dušpastierstvo; Etika V, 1928/29, str. 7 an.

kázňou každú nedeľu... Duchovná správa sa môže vykonávať iba v tichom rozhovore, ktorý sa nesie v lahodnom ovzduší úplnej dôvery. V duchovnej správe musí duša pôsobiť na dušu, a preto sa musia otvoriť mnohé dvere, ktoré zabráňujú prístup k samému vnútru."⁵ Pripojujem, pravda, celkom otvorene, že katolícka spoveď vo veľmi mnohých prípadoch nedosiahne svoj vedľajší účinok alebo nedokonale. Medzi mnohými dôvodmi, ktoré by sa daly uviesť na vysvetlenie tej skutočnosti, — myslíme len na najvyšš nepriaznivú situáciu katolíckej spovednice so stanoviska psychickej analýzy — rád by som uviesť len jeden, že nemálo spovedníkov nemá na dnešok potrebné psychologické vzdelanie, ktoré pre podstatné, to jest sviatosťné účinkovanie spovede nie je síce bezpodmienečne nevyhnutné, lež z ohľadu na mnohých duševne chorých kajúcnikov bolo by nanajvyš žiadúce.

Je hlboký súvis medzi pravdou a duševným zdravím. Ľudské bytie je zakotvené v božskom a tvorivom bytí. Praktický súhlas k obidvom tým zakoreneniam je predpoklad pre duševné zdravie. Človek musí oboje chápať vážne: Boha a stvorenie. Iba potom žije naozaj, prispôsobený realite, t. j. duševne zdravý. Ako je to s duševným zdravím, umelecky najdokonalejšie je to vyjadrené v Brucknerových symfoniách. Táto hudba je jasná a pravdivá, samorastlá a predsa kultivovaná, objektívna a jednoduchá ako samo bytie a predsa taká bohatá a plne znejúca ako zvučná skutočnosť sama, ako skutočnosť je tiež plná veľkých božích myšlienok. Zas, znova a znova si dáva pramelódia získavať nové strany, hudba zemská a súčasne povýšená, tak ako nedotknutá príroda slávnostná, Bohu odovzdaná. Koncertná sieň sa stane dómom.

Taký je duševne zdravý a správne nábožný človek: obrátený k životu a skutočnosti, ale na

⁵ Psychoanalyse und Seelsorge, s. 9.

nich sa nerozbíja. Povedomý svojej vlastnej ohraničenosti, ale nikdy sa nestahuje zbabelo do seba, smelo sa odvažuje a spolu je úctivý a okolo Boha vždy krúži. *Prel. Andrej Lipka.*

Kresťanské ponímanie telesnej kultúry a zdravia.

A. H.

Je známe, že niekedy aj z telesne menej súcich ľudí so slabým zdravím alebo s celkom ťažkou telesnou chybou stali sa veľkí ľudia, vynálezcovia a filozofi alebo vodcovia štátov, napríklad Kant, princ Eugen, Dostojevski, Beethoven, Kierkegard, lord Curzon, lord Snowden, maršal Lyautey, Reymond Poincaré, August Forel, Balzac. Tejto skutočnosti poniektorí pripisujú celkom mylný význam, ako by kresťanstvo chcelo brojiť proti plánovitej telesnej výchove a rozumnej starosti o telesnú otužilosť mládeže a ako by hlásalo kult slabosti a chorľavosti. Nechýbajú naozaj hlasy, ktoré vo všeobecnosti robia takéto výčitky kresťanstvu. Keď ideme od základu, vidíme, že ide tu o ťažké nedorozumenie, o naozaj ľahko vysvetliteľnú zámenu; myslia totiž, že kresťanstvo hľadá na bolesti a chorobu ako na hodnotu ako takú, lebo vyžaduje súcit a lásku voči trpiacim a chorým. No nič nie je ďalej od skutočného kresťanského smýšľania ako toto. Súcit patrí vždy osobe a nie stavu choroby ako takému, a činná láska, kresťanská charita chce len odstrániť chorobu a utrpenie a unaveným a obťažným poskytnúť radosť zo života a posilnenie, nakoľko je to len možné ľudskej snahe. Zdravie je aj pre kresťana a práve pre neho veľkým dobrom, lebo telo je bydliskom rozumovej duše a je spolu nazvané „chrámom Ducha svätého“ a ako také nie je znevažované, ale vysoko cenené. Piate a šieste

božie prikázanie je dané na ochranu ľudskej telesnosti, ktorú sám Boh chce poznať čistú a neporušenú. Náuka o povinnostiach voči telu zaujíma v každej katolíckej mravouke význačné miesto a má veľký rozsah. Predovšetkým početné sú cirkevné predpisy, ktoré priamo alebo nepriamo majú slúžiť popri duševnom zdraví človeka i jeho telesnému zdraviu. Cirkevná prax našich dní, činnosť cirkevne uznaných spolkov mládeže, učebné osnovy katolíckych výchovných ústavov dávajú nespočetné nepodvrtné dôkazy o tom, že v cirkevnej oblasti je otužilosti a pestovaniu tela dané ich plné právo a že nikto z cirkevných predstavených nemyslí na to, aby na podklade údajnej náuky o prednosti choroby pred zdravím a silou potláčal alebo čo i len zanedbával prirodzené v človeku. Veta svätého Tomáša, že milosť predpokladá prirodzenosť, že na nej stavia a jej dáva doplnenie, ako nezvratná zásada potvrdzuje katolícku náuku a prax na tomto poli.

Čo musí kresťanské smýšľanie odmietaf, je nie rozumná telesná výchova, vypestovanie zdravého potomstva, ale iba prízvukovanie prirodzena v človeku, prevrátenie poriadku hodnoty a skutočnosti tak, ako by duch bol nižšie ako telo a bol tak iba jeho funkciou. Táto náuka by bola čiste materialistická, lebo zapiera samostatnosť ducha. Kresťan, pravda, nezaprie, že ideálom ľudstva je „v zdravom tele zdravý duch“ a že sú určité choroby, zvlášť dedičné, ktoré nepriaznivo ovplyvňujú myseľ a dušu, ba priam ochromujú. Aj teraz znova sa upevňujúce presvedčenie, že len silný a zdravý národ sa môže udržať na výške svojej kultúry a svojho politického poslania, je stará kresťanská, tomistická myšlienka. Snahy Cirkvi — vniesť do života pozorovanie kresťanskej mravnej náuky o zdravotných predpokladoch a o dôležitosti manželstva ako aj o úlohe rodiny — sú na to najlepším dôkazom. Je tiež celkom správne a nijaký kresťan

nebude o tom pochybovať, že z degenerovaného, pervezného a vo svojej prirodzenej podstate pokazeného národa nevyjdú — aspoň podľa ľudského očakávania — nijakí veľduchovia ani nositelia kultúry. Predsa kresťan vie o výnimkách tohto pravidla; vie, že rozum a duša sú podľa hodnoty aj skutočnosti nad telom a že práve preto môžu vynútiť od slabučkého a chorého tela ohromné výkony. Vie, že v chorľavom tele môže byť veľká duša a že duch môže premôcť telesné protivenstvá. A tak kresťan môže i dôvodiť, čo radikálny materialista nikdy neporozumie, že telesné utrpenie prispieva niekedy aj k upevneniu charakteru, cvičí vôľu a ducha, ba môže pobádať aj k vysokým duševným výkonom. Na druhej strane kresťan vie, odvolávajúc sa na denné skúsenosti, že telesné zdravie nezaručuje vždy a v každých okolnostiach aj zdravie duše a mysle. Bolo by zhubné, bolo by nebezpečným preludom, keby sa o tejto skutočnosti hovorilo s plytkým optimizmom. Ani dobrá vôľa, ani dobrá viera nemôže zo sveta vybádať, že ľudská prirodzenosť je práve v sebe tajomne rozštiepená. Že ukazuje hlbokú poruchu, ktorá odôvodňuje večnú nedostatočnosť človeka oproti jeho ideálom a úlohám. Teda veľký ideál úplnej shody ducha a tela, ideál o zdravom duchu v zdravom tele nemôže byť uskutočnený ani raz ani v jednotlivom prípade práve pre túto ľudskú nedostatočnosť; túto skutočnosť treba vziať ako takú na známosť, hoci len s bolestným pocitom a vedomím, že tu je ukrytá celá tragika ľudského bytia. Kresťan vie, z čoho skrsá táto tragika: z dedičného hriechu, ktorého účinky, už zjavené, nemôže zaprieť ani ten, ktorý v tajomstvo dedičného hriechu neverí alebo nechce veriť. Aj predkresťanská antika veľmi mocne pocítovala tragickú nedostatočnosť človeka a jeho vlastný rozpor medzi telom a duchom. „Je veľmi zlý národ v Atike, ale najhorší ľudia sú atléti“, hovorí Euripides. Tým naozaj nechce povedať

nejaký všeobecný výrok, ale dokázať, že najdokonalejšia telesná výchova ešte vôbec nič nesvedčí o vnútornej hodnote a o duševnej sile a schopnosti človeka. Ľudská „prirodzenosť“, vzatá ako číry skutočný stav, ako sa o ňom stále dozvedáme, je práve nie jednoduchá a neproblematická, ale má v sebe slabosti, na ktoré myslíme. Len prirodzený kult prirodzeného človeka by súčasne zväčšoval tieto slabosti. Mohli by sme na túto skutočnosť použiť priostré slová Renanove: „Silné je len to, čo sa vzpiera prírode — prirodzený (planý) strom neprináša krásne ovocie.“ Aby sme prirodzenosť človeka naozaj doplnili a objasnili, je potrebná práve nadprirodzenosť. Kto toto spozná, nadobudne nevyčerpatelný prameň útechy a dôvery, lebo vie, že telo možno ovplyvňovať kladne, ale i posväcovať rozumom a duchom. Veta „Mens sana in corpore sano“ (ktorá pochádza od cynického rímskeho satirika Juvenála, potom Lockem vytrhnutá zo súvislosti zmenená bola v materialistickom smysle, ako by duch bol celkom závislý od telesnej hmoty), dá sa, ako Tolstoj spozoroval, na šťastie i obrátiť: „Iba zdravá duša udrží zdravé telo, mravný život obsahuje v sebe všetky hygienické podmienky: prácu, jednoduchú stravu, zdržanlivosť a čistotu.“ Telo a duch stoja práve v živom vzájomnom pôsobení, ale predsa vždy tak, že duch ostáva vznešenejším a pánom, nakoľko ide o ideál.

Duchovnosť vo svätých.

*„Žijem, už nie ja, ale žije vo mne Kristus“ (svätý Pavol).
Prepracúvam sa k tejto najutešenejšej veľkosti?*

Moderný saňarský pustovník.

Sväté duše zdajú sa byť také složité, že to mnohých odrádza od nasledovania ich života, ba dokonca vidia v nich pomätenosť, zmätok. Sú naplnené toľkými, naoko rozličnými pravdami,

že ťažko pochopiť, ako možno podľa nich usporiadať praktický život. Lenže práve u takýchto duší je podivná jednoduchosť. Tak krásne vedia spojiť tieto naoko rozličné pravdy, tak odborne ich uvedú do súladu s praktickým životom, že utvoria v sebe jeden život — súlad prirodzeného života s nadprirodzeným životom. Príkladom je nám stredoveký svätý Pavol — sv. Dominik a jeho rehoľa, v ktorej geniálne je spojený hlboký duchovný život s apoštolátom. To vidíme aj u bádateľa Maroka a neskoršie saharského pustovníka — Karola Foucaulda. S takýmto predpokladom sa musíme k nemu približovať, ak ho chceme pochopiť a ak nám má byť vzorom.

Karol Foucauld povahove bol náklonný k skrytému, tichému životu. Pred podniknutím cesty po Maroku rozpráva len s jednou osobou, ktorá mu môže poradiť, ale ako podmienku kladie, že to nikomu nevyzradí. Potom zmizne a zjaví sa až o rok, aby predložil bohaté výskumy Zemepisnej spoločnosti v Paríži. Tu poznali, že zdvojnásobil počet dosiaľ známych ciest v Maroku. Ale Foucauld cítil čosi viac. Túžba poznať neznáme kraje bola mu vrodená, ale neznáma sila ho ženie poznať mimo východnej a západnej strany Atlasu celú severnú Afriku. Nie je to túžba za dobrodružstvom, ale milosť božia, ktorá na jeho ceste Marokom mu dala poznať tiež fanatizmus mohamedánov. Je ešte nevercom, ale tejto zázračnej sile nemôže odolať. Poznaním Maroka poznal vlastnú dušu, čaro ticha, smysel fyzických nedostatkov, získal mravnú silu a smysel pre samotu. Skrytý život, zriekanie a úplná chudoba, modlitba sú charakteristickými znakmi Foucauldovho života — sú jeho ideálom. To bol hlavný a najprekvapujúcejší výsledok jeho výskumnej cesty, takej slávnej so stanoviska geografického, etnologického, sociálneho a vojenského.

V národe, s ktorým sa stýkal, videl svoju neveru a jej úbohosť. Nedostatkami a nebezpe-

čenstvami v púšti sa jeho duša očistila. Cíti povolanie k rehoľnému životu, poznáva vieru, čistotu mravov. Istého dňa stojí pred spovednicou. Musí sa vyspovedať, lebo odpustenie je pre neho podmienkou svetla.

Lenže duša, akou bola duša K. Foucaulda, neuspokojí sa obyčajnou cestou. Pre takú dušu nestačia obyčajné ctnosti; rehoľný život je pre ňu „všetko alebo nič“ a obrátenie je pre ňu výzvou k duchovnému hrdinstvu. „Keď som uveril, že je Boh,“ píše, „pochoпил som, že musím žiť len pre neho: moje rehoľné povolanie sa dátuje od hodiny, kedy som našiel vieru... Nasledovanie je prvým účinkom lásky; ostáva mi vstúpiť do rehole, v ktorej najlepšie môžem nasledovať Ježiša — robotníka, Ježiša Nazaretského.“¹ Vstupuje k trapistom vo Francúzsku, odkiaľ odchádza do Sýrie, aby žil skrytým životom Ježiša Nazaretského.

V tom už vidieť svojráz jeho duchovného života, túžbu po Sahare, aby príkladom, zriekanim a silou modlitby niesol dobrú zvesť evanjelia a skutočnú prítomnosť Krista v najsvätejšej Sviatosti pohanom. Mohutné to podujatie: zanechať Európou, aby vstúpil na neistú, nesmiernymi prekážkami zatarasenú cestu k nomádskym pastierom. A to si Foucauld vyvolil. Tým veľmi poslúžil Francúzsku, vede a kresťanstvu; pripravoval celý národ na príchod misionárov. Je to obdobie, v ktorom Foucauld sa ukázal v plnej miere. A toto povolanie musel potvrdiť ako 58.-ročný vlastnou krvou. Tak sa pripodobnil Kristovi.

Rozlúštenie záhady jeho života nájdeme v hlbokkej láske k východnému svetu. Nepoznal ešte výmer lásky svätého Tomáša Akvinského, ale predsa vedel, čo je láska, lebo v ne žil. „Keď niekto miluje, privinie sa k milovanej bytosti; len jedného sa obáva: straty dobra milo-

¹ Rozjímania, cit. R. Bazin: Charles de Foucauld, str. 180.

vanej bytosti. Iné veci majú pre neho len podradnú cenu... Keď miluje, len jedna vec jestvuje: milovaná bytosť; ostatné je ako nič, nejestvuje pre neho... Ak srdce miluje Boha, má sa znepokojovať pre hmotné veci?"² Je to ozvena slov svätého Pavla: Mne žiť je Kristus a zomrieť zisk... Ak milujeme Krista, žijeme v ňom. On má nekonečný pokoj a pravú blaženosť; a my máme z nej toľko, akú máme lásku. Takáto láska zabúda na seba a hľadá len dobro bližného. Láska je mierou nasledovania. To bolo pravidlom Foucauldovým, a pre neho bolo nemožným pochopiť lásku bez pripodobnenia sa a znášania krížov. Jediný príklad vidí v Kristovi, jediný ideál vidí v konaní toho — podľa možnosti —, čo Kristus konal vnútorne aj navonok. Prenikol tak hlboko do tajomstva Kristovho, že nemôže odolať túžbe čo najvernejšie sa mu pripodobniť. Jedinou jeho slávou je celý Kristus. A podľa toho zariadi aj svoj život. A nemohol ani inak urobiť, lebo žiak nemôže byť väčší ako jeho majster.

Táto túžba po skrytóm živote nie je nerozvážna, ale nadprirodzená, čo možno vidieť z toho, že zodpovedala jeho prirodzeným predpokladom. Je to len súlad prirodzenosti s milosťou a prehĺbenie tohto súladu. Jeho činný život — vojenská dráha, výskumná cesta po Maroku, apoštolská práca v severnej Afrike — nebráni hlboko kontemplatívneho životu. Tento činný život bol korunou skrytého života. Bol to život podobný životu Ježiša Krista. Práve preto vstupuje k trapistom, aby telesnou prácou a hlbokým duchovným životom mohol sa dokonale pripodobniť nazaretskému Ježišovi. Práve preto túži dostať sa do Nazareta, aby bol blízko miestam, pripomínajúcim jeho Majstra. A odchádza na Saharu, nie aby kázal, ale aby žil v samote, v chudobe, v pokornej práci Ježišovej.

² Tamtiež str. 384.

No Foucauld nebol len pustovníkom. Bol aj horlivým apoštolom. Program, ktorý mu Kristus naznačil, bol ochotný spĺňať po podrobnosti a presne až do smrti. Bol mu definitívnou formou lásky. Vystupoval v láske a sostupoval v pokore, aby splnil v plnej miere svoje povolanie, aby celú svoju bytosť odovzdal ideálu skrytého života, ktorý si pokladal za svoj. Tento skrytý život mal sa stať žiarivým životom, apoštolským životom. Milosť neničí prirodzenosť, neodmieta nadanie, neodníma od človeka šľachetnú lásku, ale ich dáva do služieb Boha, do služby duší a podivne ich oblažuje. Foucauld od svojho obrátenia cítil náklonnosť k východnému svetu a najmä ku kmeňom severnej Afriky, k obyvateľom púšte a hlbokú túžbu po samote. Ale láska k Bohu je nemysliteľná bez lásky k bližnému a bez snahy spasíť bližného. Duch apoštolátu je podstatným prvkom lásky: „Milovať Boha a bližného, aby sme skrze neho došli k láske božej; tieto dve lásky sú vzťažné; veriť v jednu znamená veriť aj v druhú... Každý kresťan musí mať podobný životný základ, aký mal Ježiš. Ježiš prišiel spasíť; vecou nášho života je spasíť duše, pracovať na ich spáse podľa príkladu Kristovho.“

Pre Foucaulda bolo zrejmé s odovzdaním sa Kristovi odovzdať skrze svoj apoštolát aj afrických bratov. Či netvorili s Kristom jednotu? Ako mohol pochopiť Krista a oddať sa mu, aby sa neodovzdal aj im?

Apoštolská láska ho vedie k muzulmanom; áno, túži po púšti, ale hlavne po bratoch, zanechaných vo tme pohanstva. Poslúcha nie zaujatost, ale apoštolské povolanie, ku ktorému mal už prirodzené sklony. Kde má nasledovať Ježiša? Medzi neveriacim stádom... Tam stavia svätostánok, shromažďuje okolo neho niekoľkých bratov, aby ustavične adorovali pred svätou Hostiou uprostred púšte.

Nebolo mu problémom spojiť skrytý, kontemplatívny život s apoštolátom. Činný, apoštolský život bol pre neho celkom zrejmu výslednicou života kontemplatívneho, nasledovaním Ježiša. Cítil, že je povoláný nadviazať nadprirodzené styky s východným svetom v konkrétnej forme a že Prozreteľnosť ho vedie k obyvateľom púšte. Jeho vstup k trapistom, jeho usadenie sa v Nazarete ako záhradníka u klarisiek, neboly dostatočným vyhovením jeho túžby po zrieknutí sa všetkého zemskeho a po skrytom živote: P. Foucauld rovnako počúval volanie lásky po Východe, ktorá ho tajomne, ale silne vábila, aby odovzdal svoje sily spásu pohanov, ako zasa nemal v úmysle povoliť vo svojom zvláštnom povolaní. Čím viac v ňom pôsobila milosť, tým silnejšie cítil, že jeho skrytý život musí žiariť, vydávať svetlo, že musí vyústiť v práci na spásu duší muzulmanov.

„Mám ostať v Nazarete?“, pýta sa. „Nie! Musím sa riadiť podľa vôle božej... Viem, že je veľká milosť bývať v Nazarete, cítiť sa šťastným, byť neznámym, ale pripútaný, to nie. Vôľa božia ma volá, musím ísť!“

Kde ho volá? Na púšť, do otvoreného hrobu, medzi primitívny, fanatický národ, skoro do istého mučeníctva. Odchodom z Nazareta dostáva jeho život známku apoštolátu, apoštolátu nie slova, ale života. Foucauld je presvedčený, že apoštolát kázaním bol by primého pre muzulmanov severnej Afriky; tu len jedna metóda apoštolátu je možná: príklad Kristovho života, žiariaci láskou v dokonalom zriekaní. On však už nechutnal ovocie svojej práce. Iný seje, iný žne. Pre obyvateľov Sahary ešte nenadišiel čas siatia. Foucauld musel najprv zorať duše, ukázať im zjavené pravdy ako predĺženie prirodzeného náboženstva a ich shodu s monoteizmom muzulmanov; musel im rozprávať o Bohu, o poslednom cieľi; musel ich povzbudzovať k cvičeniu sa v prirodzených ctnostiach: úprimnosti,

spravodlivosti, a potom ich učil láske k Bohu a k bližnému. Tak im otvoril cestu k svetlu, tak ich pripravoval na prijatie evanjelia. A to je výraznou známkou života K. Foucaulda: pripravoval cestu budúcim misionárom.

Svojím tichým, skrytým životom vnáša pravé svetlo kočovným, lúpežným, pyšným, bojovným a nemravným kmeňom; hlása im v tichosti náuku chudoby, práce, poslušnosti, pokory a pokojnej lásky. Učí ich vidieť v nepriateľovi dieťa božie, v premoženom priateľa, brata. Táto namáhavá práca nebola bez výsledku; ale Foucauld priznáva, že je to veľmi nepatrný výsledok. „Myslím, že som dosť urobil, lebo aj keď nedúfam v náhle obrátenie, predsa sa dá príkladom ukázať zrejmosť a hodnota kresťanstva.“

No Foucauld sa tým neuspokojil. Chcel, aby živý Kristus prebýval medzi nimi. Preto sa podujal vystaviť v púšti oltár, na ktorom by kráľoval Pán sveta i v strede púšte. Preto sa nechá vysvätiť za kňaza ako štyridsaťročný, i keď to nezodpovedá jeho ideálu. Ale prijať to musí, lebo jeho cieľom je poskytovať duchovnú stravu francúzskym vojakom a najmä posvätiť pohanov prítomnosťou Ježiša v najsvätejšej Svätosti, ako Panna Mária posvätila dom svätého Jána Krstiteľa. Nie je to vyžarovanie skrytého života? A ďalej založenie Kongregácie malých bratov a sestier je len vonkajšou formou jeho túžby: aby kráľoval Kristus a láska. Jednotlivé domy mali sa stať eucharistickým Nazaretom, domovmi svätej Rodiny v misiách. O Foucauldovi platia slová Písma svätého: Ak semienko nezomrie v zemi, neprinesie ovocie.

Foucauld je tým semienkom, ktoré muselo umrieť tomuto svetu, aby prinieslo ovocie pre život večný. A toto ovocie je bohaté: pomohol nielen pohanom, ale aj Francúzsku. Tento človek, ktorého jedinou zbraňou bola modlitba a láska, urobil v srdci púšte viac ako bodáky a vojsko. Tento pustovník nezabudol, že kedysi

po týchto miestach chodil ako husársky dôstojník. Nezabudol na svoju vlasť, ale nezabudol tiež pripomenúť Francúzsku záväzky voči kolóniám. Právom ho životopisci nazývajú „všeobecným bratom“, lebo spojil všetky lásky v jednej Láske.

Jeho prvá náboženská výchova, tradícia šľachtickej rodiny, vlastné skúsenosti cestovateľské a dôstojnícke pripravovali cestu jeho širokému rozhľadu ako politikovi, kolonistovi a apoštolovi. K tomu sa pripojila nezdolateľná sila ducha. Zdá sa, že nepoznal strach. Pre rozšírenie evanjelia bol hotový ísť až na koniec sveta a žiť až po posledný súd." Bol síce veľmi citlivý, ako sa priznáva, ale dôvera v Boha premohla všetko. Dôvera v Boha bola príčinou spojenia života kontemplatívneho so životom apoštolským.

K jeho apoštolskej činnosti patrí aj preklad Evanjelií a niektorých častí biblie, zostavenie katechizmu pre tamojšie obyvateľstvo, čo predpokladalo znalosť jazyka a hlboké štúdium. Sostavil slovníky. Tu sa nám Foucauld ukazuje ako učenec, najmä keď si spomenieme, že za svoje bohaté geografické, ekonomické, etnologické a lingvistické znalosti bol vyznamenaný zlatou medailou. Tak Karol Foucauld, pretože chcel všetko stratiť pre Krista, našiel v ňom všetko: slávu na zemi a slávu v nebi.

Upravil P. Rozár Záles, OP.

Mystika na palube lode.

Predstavme si Víta de Larigaudieho, — nám už dobre známeho z Radostného života, ktorý vyšiel v našom vydavateľstve, — ako stojí na lodnom mostku. Z obklopujúcej ho nesmiernosti číta o veľkosti Boha, ktorého stopy alebo prítomnosť všade, každú hodinu a na každom mieste hľadá, ako sa sám priznáva, a z hĺbín duše františkánsky nežne spieva hymnus na oslavu Stvoriteľa všetkej krásy.

Požehnávaný buď, môj Bože, pre nášho

brata more, ktoré si urobil siné a vzdúvajúce sa od hybkého vlnenia.

Pre naše sestry vlny, ktoré si zrobil sinavé a korunované bielou penou.

Pre nášho brata slnko, čo z náručia vrháva toľko žiaru na more.

Pre nášho brata nebo, ktoré stvoril si tak, že s neho sa celkom rinie svetlo.

Požehnávaný buď aj, môj Bože, pre nášho brata parník, ktorému dovoľuješ, žeby nás takto unášal medzi dvoma nesmiernosťami.

A pre túto veličiznosť, čo nás obklopuje, daj, môj Bože, aby sme pochopili, že sme malíčkí a že teba potrebujeme.

Radost' v utrpení.

Svätá Terézia Ježiškova.

Na všetko sa dívam s dobrej stránky. Mnohí prijímajú všetko tak, že im to pôsobí najväčšie starosti. U mňa je to naopak. Aj keby iba utrpenie bolo mojím podielom a nebo tak zatemnené, že by nežiaril ani jediný svetlý lúč, aj z toho by som čerpala radosť.

*

„Vstal, niet ho tu. Hľa, miesto, kde ho boli položili.“ Hej, je to tak! Už na mňa nepôsobí tak kdejaká bolesť ako za detských čias. Som ako z mŕtvych vstala a nie už tam, kde ma hľadajú. Matka, nerobte si so mnou starosti! Došla som tak ďaleko, že už nemôžem trpieť, lebo každé utrpenie je mi príjemné.

*

Ostanem radšej v našej cele, miesto aby som išla do nemocnice, bo tu ma tak nepočujú, keď kašlem. Tak aspoň nikoho neruším. A keď ma priveľmi obsluhujú, strácam radosť z utrpenia.

*

„Prečo ste dnes taká veselá?“, pýtal sa jej ktosi. Lebo ráno mala som dve mrzutosti, a veľ-

mi citeľné,... nič mi nepôsobí toľko radosti ako nepatrné utrpenie...

*

Veľa znesieme, keď trpíme chvíľu za chvíľou.

*

Čítala som krásne miesto v Nasledovaní Krista: „Pán na Olivetskej hore požíval všetky rozkoše najsvätejšej Trojice, a jednako jeho smrteľná úzkosť nebola menej hrozná.“ Je to tajomstvo. No uisťujem vás, že voľačo z toho chápem, lebo to sama zakúšam.

Zdroj vďačnosti.

Svätá Katarína Sienská.¹

V mene ukrižovaného Ježiša Krista a sladkej Márie.

Predrahá matka v Kristovi, sladkom Ježišovi! Ja Katarína, služobnica sluhov Ježiša Krista, píšem Vám v jeho drahej krvi a žiadam si vidieť Vás, ako sa skrže svätú túžbu kúpavate v krvi ukrižovaného Krista; v tejto krvi duša očisťuje sa od všetkej viny hriechu a nachádza v nej teplo božej lásky, keď vidí, že z lásky bola vylíata. Teda duša opája sa láskou a cíti voňu trpezlivosti; a láskou, ktorú našla v krvi, zbavuje sa všetkej vlastnej sebalásky a tichúčko nesie všetky protivienstvá a súženia svetské, idúc popri nich ozaj trpezlivo. Nedbá na šťastie, svetské rozkoše a hodnosti; a s pravou a svätou bázňou miluje ich ako požičanú vec a nie ako svoju vec. A tak má robiť každá osoba, ktorá má v sebe rozum.

Tak si počínajúc, neuráža Boha, okúša závdavok večného života a má bratskú lásku voči svojmu bližnému. A duša všetko toto nachádza v spomínaní na Kristovu krv. A veru tak to je,

¹ List pani Nelle, manželke Mikuláša Buoncontioho z Pisy.

lebo keď budeme pamätať s citlivou túžbou na dobrodenia krvi, budeme vďační a uznanliví, a tak budeme splácať povinnosť vrúcnej lásky a pravých a ozajstných ctností. Lebo stvorenie neprehrešuje sa toľko pre inú vec ako pre to, že nepamätá na krv a ostatné dobrodenia, a preto nie je taký vďačný; a keďže nie je vďačný, nedbá o ctnosti.

Teda, predrahá matka, keď toľme máme spomínať na krv, pritúlte sa k pokornému a nepoškvrnenému Baránkovi, a kúpavajte sa v jeho najsladšej krvi. Iné Vám nevravím. Ostávajte vo svätom a sladkom milovaní božom. Ježišu sladký, Ježišu láska!

Duchovnosť v živote.

„Oblečte si Pána Ježiša Krista. Kristus, váš život.“
Ako blízko alebo ďaleko som od tohto pavlovského programu?

Sviatosťné prijímanie mimo svätej omše?

Nie je zriedkavý zjav, že podaktorí veriaci nechápu vecný vzťah, ktorý je medzi Eucharistiou ako obetou a Eucharistiou ako Sviatosťou. Z nepochopenia tohto vzťahu vyplýva, že zámerne vyhľadávajú príležitosti, aby mohli prijímať sviatosťného Krista mimo svätej omše, hoci majú možnosť prijať ho pri nej.

Ak sú to ľudia dobrej a zdravej vôle, stačí im vysvetliť, že najlepší a najlogickejší spôsob sviatosťného prijímania je prijímanie pri obete svätej omše. Obeta totižto predchádza prijímanie, ktoré je jej plodom. Premeňovaním tvorí sa nebeský pokrm, čo má nasycovať našu dušu, a božský nápoj, ktorý má uhasiť náš najvnútornejší smäd. Preto premeňovanie, ktoré uskutočňuje vlastnú obetu Kristovu, podmieňuje prijímanie. Keby nebolo obety, nebolo by ani požívania obetného pokrmu. Ono je len doplňujúcou, hoci inak nevyhnutnou

čiastkou obety svätej omše. Má za cieľ tak úzučko nás spojiť s Kristom, aby náš život bol pokračovaním obeťovania Ježiša Krista, predĺženou životnou omšou, jednotajným prinášanim obiet na velebu najsvätejšej Trojice.

Vidí sa nám, že priam toto nepochopenie priameho vzťahu sviatostnej obety a sviatostného pokrmu je dôvodom, pre ktorý veľa kresťanov, aj často pristupujúcich k Pánovmu stolu, nemá žiadúci ošoh zo svätého prijímania. Keď už v chápaní trháme spojenie medzi Eucharistiou-obetou a Eucharistiou-pokrmom, nečudujme sa, že z denného života tratiť sa nám veľká ranná chvíľa, ktorá nás naplnila Kristovou sviatostnou prítomnosťou. Neradi sa podrobujeme evanjeliovým zásadám, bo ich zachovávanie pýta obety, neraz veľmi veľké. A my nemáme smysel pre obety. Tak na našu preveľkú škodu ranné stretnutie sa so sviatostným Kristom stáva sa nám prechodným úkonom, zovšednie nám a veľmi málo ovplyvní náš denný život.

No keď budeme si životne povedomí dvojice Kristus-obeta a Kristus-pokrm v ich božsky klasickom spojení pri svätej omši, doista skorej prinesieme obety v dennom živote, keď ich Kristus bude od nás žiadať. Tak bude v stálej činnosti požehnaná dvojica: obeta-pokrm, živienie. Po prinesenej obete cez deň eucharistické ohniško, ráno vložené do nás, vyžiari novú božskú silu a teplotu, ktoré nás nakfmi večným životom.

Teda aký postoj zaujmeme k sviatostnému prijímaniu mimo svätej omše? Nakoľko len nám bude možné, zúčastníme sa na ňom pri obete svätej omše, pri ktorej nielen budeme s Kristom obetovať, ale aj *seba obetovať*, a to nielen cez omšovú polhodinu, lež po celý deň a so dňa na deň. Preto keď budeme mať možnosť zúčastniť sa na svätej omši, nepôjdeme na sväté prijímanie pred svätou omšou alebo po nej pod zámienkou, že tak budeme duchovne sobranejší a pozornejší na božského Hosta v nás. Skorej budeme sa usilovať hlboko prežívať omšovú obetu, celí sa vložíme do Kristovho veľkodušného obeťovania; tak nás chvíľa sviatostného požívania nájde najlepšie pripravených a hojne nás nakfmi Kristovým večným životom. Preto dobre sledujme obetu svätej omše a v nej prijímajme.

Teda nesmieme prijímať mimo svätej omše? Keď sa pre rozumný dôvod nemôžeme na nej zúčastniť, celkom spokojne môžeme to robiť; veď škoda každého svätého prijímania. Rozumný dôvod je, keď napríklad ideme zavčas do práce alebo cestujeme, takže nemôžeme byť na svätej omši; alebo keď matka ráno musí všetko popripravovať, aby deti vystrojila do školy a manžela do práce, aby tak zadosť urobila svojim stavovským povinnostiam; alebo keď nás zdrží hocaká potrebná povinnosť, ktorú sme nemohli splniť predtým; keď sme pre nával kajúcnikov čakali na svätú spoveď a svätá omša sa už skončila.

No aj keď pre rozumný dôvod prijímame mimo svätej omše, nikdy nezabúdajme na prv uvedené myšlienky o dvojici Kristus-obeta a Kristus-pokrm. Vnorme sa do ovzdušia Kristovho obetovania pri svätej omši, spojme sa so svätou omšou a Kristovo telo vedome prijímajme ako plod omšovej obety. Naznačuje to aj okolnosť, že keď kňaz podáva Kristovo telo mimo svätej omše, môže mať štólu takej farby — okrem čiernej —, akej farby je omšové rúcho toho dňa. Poukazuje to na spojitosť svätého prijímania s obetou svätej omše. Naostatok aj antifóna a modlitba, ktoré sprevádzajú tento sviatostný obrad, zdôrazňujú tú istú myšlienku. Antifóna zneje: „Ó svätá hostina, pri ktorej Krista požívame, *obnovujeme pamiatku jeho umučenia*, myseľ naplnia sa milosťou a dáva sa nám záruka budúcej slávy.“ A za ňou nasledujúca modlitba: „Bože, ty si nám v predivnej Sviatosti oltárnej zanechal *pamiatku svojho umučenia*; daj, prosíme, aby sme presväté tajomstvo tvojho tela a tvojej krvi tak ctili, žeby sme úžitok tvojho vykúpenia stále v sebe cítili.“

Doista ten kresfan bude v sebe cítiť stále úžitok Kristovho vykúpenia, ktorý bude sa vždy viacej pretvárať v Ježiša Krista vo smysle inšpirovanej zásady „Kristus, váš život!“ To, pravda, nejde bez prinášania obiet. A najlepšia škola tohto veľkého životného umenia, bez ktorého niet ozajstného kresfanského života, je práve obeta svätej omše. V nej sa Kristus najsamprv obetuje

a potom dáva sa nám za pokrm. Preto aj my máme sa najprv obetovať s Kristom, aby sme ho potom osožne prijali a v dennom živote mohli zasa obetovať seba a po každej prinesenej obete viacej mali v sebe Krista.

B r a t d o m i n i k á n .

Pomsta za odmietanie Boha.

Vysvetlite tento zjav, ako len budete chcieť, ale len čo naučíte ľud odmieťať náboženstvo, posla Boha a rozdavača milosti, ľud zazrie, ako sa mu zatemňujú jeho najpodstatnejšie poznatky, potratí smysel pre povinnosti, čo ustaľujú nestálosti prirodzenosti, knísať sa bude medzi akýmsi podliackym realizmom a preludným idealizmom, rozum stroskoce na nepravdepodobných bludoch.

P. J a n v i e r, O P.

Hľadanie Boha.

Neverci namietajú, že Boha nevidíme. Pravda, bytie Boha nie je zrejmé empiricky, ale logicky. Boha musíme hľadať nie očima, ale rozumom. A nielen rozumom, lež aj srdcom. Ktorýsi veľmož stretol na love v lese pustovníka. Ten pustovník bol svätý Macedonius. „Čo tu hľadáš?“, pýtal sa ho veľmož. „A čo ty tu hľadáš?“, otázku obrátil svätý Macedonius. „Ja tu hľadám divé svine.“ — „Ty tu hľadáš divé svine a ja tu hľadám Boha“, odpovedal svätec.

*

Boh stvoril človeka ako slobodného tvora. Sloboda je veľké tajomstvo. Nikdy ho nepochopíme. Sloboda človeka je odbleskom slobody Boha. Keby Boh nútil človeka k dobru alebo bránil mu v zlom, musel by mu odňať slobodu. Keby mu odňal slobodu, musel by zmeniť bytnosť človeka.

Boh si nevynucuje našu lásku. Nie je Boh hračiek, ale Boh robotníkov božích. Nie je Pán otrokov, ale Otec detí. Chce, aby sme mu slúžili zväbení jeho láskou. Keby chcel nútiť, poslal by do sveta dvanásť žandárov, nie dvanásť rybárov. Z P e c k o v h o Z á p i s n í k a .

Preduchovňovanie maliarstva.

Ako umelec som remeselníkom a musím napodobniť tesára Ježiša: On určite každú prácu, aj najmenšiu, vykonával sústredene, dôkladne, s úctou k materiálu, ktorý mal od Otca, s láskou k ľuďom, pre ktorých to vyrábal, a poslušnou poddanosťou vôli Otcovej, aby tak ponížujúc sa k najnižším prácam, dal vynáhradu Otcovi za všetku neposlušnosť ľudského pokolenia. Musím si v každej okolnosti denného života predstaviť, ako by robil Ježiš na mojom mieste: keď on nakupoval tovar a nástroje pre svoju prácu, iste sa nejednal o každú korunu, ale čo bolo spravodlivé, ochotne zaplatil (hoci v skutočnosti všetko patrilo jemu, veď on to všetko stvoril). Keď dostal objednávku nejakej práce, nešpekuloval, ako by čo najviac vyzískal tým, že by použil podradnejší materiál, alebo tým, že by to narýchlo len naoko sklepal, aby sa to nerozpadlo v prvé dni, ale iste každú vec čo najdôkladnejšie vypracoval, nemysliac na zisk, ale na Otca, ktorý nič vo svojom stvoriteľskom diele nefušoval, ale všetko urobil čo najdokonalejšie pre svoj cieľ. Preto nesmie existovať ani pre mňa rozlišovanie medzi dielami, ktoré tvorím s láskou a tvorivým zápalom, a obrazmi, ktoré robím na objednávku. Aj týmto musím venovať kvalitný materiál a nesmiem šetriť časom, ale mám im venovať toľko času a námahy, aby boli dôkladne prevedené a zodpovedaly svojmu cieľu. Aj práce, ktoré mi nebudú zaplatené, ale ktoré chcem darovať, nesmiem odflákať a použiť na ne zlý materiál, lebo nie pre zisk mám pracovať, ale preto, aby som sa prácou posvätil. Ježiš, ukáž mi v každej situácii, ako by si ty robil na mojom mieste!

*

Som maliarom veľkého Kráľa. Chcem byť ním! Čo ma po sláve a uznaní ľudí, verejnosti. Tá je veľmi vrtkavá a nemôže uspokojiť srdce. Chcem byť dvorným maliarom toho Kráľa, ktorý dal formu a farbu celému svetu, ktorý formuje a stvárňuje milióny duší, ktorý pôsobí v mojej duši moje úchvatnejšie zážitky, ktorý inšpiruje všetkých umelcov a bez ktorého nijaký umelec nemôže nič utvoriť, ktorý je pôvodca všetkej krásy a

ktorého odzrkadlením je každá krása. Chcem maľovať pre neho, aby moje diela ostaly na veky a neskončily sčernením farieb alebo v troskách budúcich vojen.

*

Kresťanstvo dáva oveľa hlbšiu a dokonalejšiu odpútanosť od maliarskych prostriedkov a schopnosť experimentovať ako bohémstvo. Jednak tým, že kresťan nepíše na peniaze ani nešetří materiál (plátno, farby...), nie je v zajatí úzkostlivosti, nezáleží mu na tom, či skazí drahý materiál, a vie slobodne experimentovať. Ale ešte hlbšiu slobodu mu dáva tá skutočnosť, že mu nezáleží na predaji obrazu ani na sláve, a maľuje bez akejkolvek trémy, úzkostlivosti a ohľadov na ľudí. Záleží mu len na tom, aby zachytil inšpiráciu Ducha svätého, a vôbec sa nestará, čo bude ďalej s obrazom.

*

Keď sa mi vidí, že moje umenie je hlbšie a dokonalejšie ako to, na ktoré sa pozerám, nesmiem si namýšľať a povyšovať sa: predovšetkým musím si dať pozor, aby som neporovnával cudzie obrazy s tým svojím umením, ktoré ešte len chcem uskutočniť. Musím porovnávať s tými svojimi obrazmi, ktoré už existujú. A aj potom, ak sa mi vidí, že moje obrazy sú lepšie, musím si uvedomiť, že talent mám od Boha. Ak by sa mi aj podarilo uskutočniť také obrazy, po ktorých túžim, v ktorých by inšpirácia pramenila z kontemplácie nadprirodzených skutočností, musím byť ešte skromnejší, uvedomujúc si, že som nehodný nástroj tvorivej sily božej a že svojou troškou prispievam do nesmierneho skladu božích krás. Nesmiem upadnúť do tej ilúzie, že to, čo tvorím, je niečo úžasné a nevidené, ale musím si vecne uvedomiť, že je mnoho obrazov oveľa krajších a že krásy, ktoré Boh utvára v prírode i nadprirodzenom svete, nekonečne presahujú všetko, čo môžem utvoriť.

Dumka pred obrazom Mladony v lese.

Je to niečo nevýslovne dojímavého prezrieť si statný, hustý ihličnatý les, ktorý nedávno pri prechode

frontu cez najťažšie dni a najúzkostlivejšie noci slúžil ako úkryt občanom istej obce na úpäti Malých Karpát. Tuho ušliapané ihličie jasno i dnes vyznačuje miesta, kde sa stúlili desiatky rodín, hlava pri hlave, pod strechou modrého jarného neba a pod ochranu voňavých smrekov, ktorých konáre sfa prívetivé krídla visely nad chvejúcimi sa srdcami. Bezpečnosť odľahlého a hlbokého miesta usilovali sa otcovia a bratia ešte viac zaistiť a posilniť úkrytmi a zákopami do zeme. Ale napokon všetkým, mužom i ženám, nestačilo ani to, že miesto je ďaleké a bezpečné, ani to, že ich kryjú husté zelené krídla stromov, ani istota samých podzemných krytov nestačila. Veď kdeže bolo vtedy bezpečné miesto, istý úkryt? Rozbúrené vnútro potrebovalo oveľa silnejšiu nádej, než dávaly číro ľudské výpočty; v tom zúrení skazy bolo im treba inakšej zábezpeky, ako im mohla poskytnúť hmota sama.

Mládenci vylúpali do kôry obdĺžniky a matky do nich zapravily symboly ochrany shora, obrázky Panny Márie. Obrázky, zaliate živicom, sú tam podnes. Sedmoboletná naša Patrónka je tam zachytená rukou maliara v najbolestnejšom okamihu svojho života. Nachodí sa tam i dôverná tvár Panej z Jasnej Góry, obrázok Panny Márie, Pomocnice kresťanov, i Matky ustavičnej pomoci: všetko symboly Máriinej lásky, ochrany a dobroty. Pôda okolo smrekov s Madonami bola viac ukľačaná ako ušliapaná. V dôvernom vzývaní, vo vrúcnej modlitbe, v úprimnom prednese vlastnej slabosti a bezmocnosti, tu našly srdcia bod svojej istoty v povíchrici hmotnej skazy a ničenia.

My, mladá slovenská katolícka inteligencia, sme prešli alebo ešte prechádzame z mariánskeho prostredia našich rodín postupne so vzdelaním do dnešnej víchrice svetonázorových zápasov medzi materializmom a ľudskú dôstojnosť zachraňujúcim katolicizmom. Vzpierame sa všetkým vírom a rozvratným tendenciám utiahnutí do zátišia filozofie zdravého rozumu, nenaštrbenej slepotou vášne. Usilujeme sa hodiť sebe i bratom iskru vznešeného duchovného pohľadu na svet, na seba i na osudy svojich bratov, hodiť ju i bratom priotráveným už prízemnou koncepciou materialistickou. Posolstvo z Fatimy, určené

najmä pre inteligenciu, hovorí, že naša pravda zvíťazí, keď si aj my vo veľkej viere a silnej dôvere vyklačíme pred Pannou mocnou a najmúdrejšou veľké svetlo istoty a mocný fond sily do dennej cesty lesom života. *em.*

Myšlienky Pascalove.

Sloh Evanjelia je toľkonásobne podivný; mimo iného aj tým, že nikdy nehovorí nič hanlivého proti katom a nepriateľom Ježiša Krista; bo u vyprávačov niet tam nijakej nádavky Judášovi, Pilátovi ani nijakému Židovi.

*

Niet na zemi nič, čo by neukazovalo buď biedu človeka alebo božie milosrdenstvo; buď bezmocnosť človeka bez Boha alebo moc človeka v spojení s Bohom.

*

Kresťanstvo je podivné. Prikazuje človeku, aby uznal, že je nízky, ba mrzký; a prikazuje mu, aby sa usiloval byť podobný Bohu. Bez takej protiváhy by ho toto povznášanie robilo hrozne ničotným alebo toto ponížovanie strašne podlým.

Poznámky o knihách.

NANEBEVZATÁ. Napísali Dr. P. Celestín Lepáček, OFM, a Dr. P. Teodorik Zúbek, OFM. Vydal Serafínsky svet v Prešove 1947. Po 20.—. Knižička vyznačila si za cieľ prehĺbiť u nás poznatky v máriologickom odbore o pravde, ktorá čaká na slávnostné cirkevné vyhlásenie. Stručne a jasne podáva vieroučný rozbor pravdy o nanebevzati Matky Božej, dejinný prehľad tohto učenia a poukazuje na zásluhy duchovných synov milého sera-fínskeho svätca, ktorí vždy horlivo šírili úctu mariánsku.

Pius XI.: O KREŠTANSKEJ VÝCHOVE MLÁDEŽE. Vydala Katolícka školská rada v Bratislave 1947. Po 30.—. Táto prepotrebná encyklika, vydaná r. 1929, shrňa hlavné zásady a smernice, týkajúce sa zdravej kresťanskej výchovy mládeže, osvetľuje dôsledky, ktoré z nich vyplývajú, a poukazuje na to, ako ich možno prakticky použiť. Mládež vždy bola predmetom živého záujmu stúpcov rozličných svetonáborov; no v terajších časoch, ktoré dostaly sa do mocných dejinných prelomov, mimoriadne zvýšil sa tento záujem o mládež. Cirkev, neomyln-

ná nositeľka večných Kristových myšlienok, nevyhnutne musí pracovať na tom, aby tieto myšlienky mocne prenikly do mysle, srdca a života mládeže, lebo len v o-
vzduší Kristovej pravdy môže sa rozvíť všestranne plný a ucelený človek. Encykliku mal by dôkladne preštudo-
vať najmä každý vychovávateľ.

P. H. Perroy: SJ: ANJELSKÉ DIEŤA. Vydal SSV v Trnave 1947. Po 65.—, viaz. 90.—. Je to životopis 11-ročného chlapca Vítko de Fontgallanda s prekrásnou dušou, ktorá sa rozvila najmä pod mocným vplyvom Eucharistie. Osobnosť Vítkova je podaná v životopise ako ľudsky blízka, každému zdravému chlapcovi prístupná a pritom toľme nadprirodzene preniknutá, nebesky utešená. Aj na ňom sa krásne ukázalo, že milosť nijako nenaruša prirodzenosť, len ju pozdvihuje a zošľachťuje. Tento milý životopis patrí do rúk nielen našej mládeže, ale aj rodičov a vychovávateľov. Rozbor tohto života odporúčame použiť pri príprave na prvé sväté prijímanie.

Štefan Hatala: KRÁLOVSKÉ KŇAZSTVO. Vydalo Verbum v Košiciach. Cítíme potrebu základnej abecedy katolíckej akcie, aby sa všetky podujatia naplnili a niesly jednotným duchom, zamiereným na spoločný cieľ obnovy všetkého v Kristu. Túto potrebu spĺňa táto príručka o katolíckej akcii. Aj v časti teoretickej aj v časti praktickej je jasná a presná, čo aj úsečná.

P. Dr. S. Brait, OP: ZAKLADY. Vydal Velehrad v Olomouci 1947. Po 75.—. Sú to odpovede na najzákladnejšie otázky, na ktoré ľudská myseľ hľadá odpoveď a ku ktorým každý musí zaujať isté stanovisko. Pružná, živá a konkrétna forma 30 otázok vie odhaliť obecnú pravdu s nového stanoviska a zaujať myseľ čitateľa vo zvýšenej miere. Tretie vydanie tejto živej knižky dokazuje, že si našla dobré miesto v duchovnej literatúre. Autor vložil do nej kus svojej bohatej apoštolskej skúsenosti.

NASLEDOVANÍ KRISTA. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Viaz. po 70.—. Ako vo svetskej literatúre sú isté diela, ktoré sú stále živé, tak aj v náboženskom písomníctve niektoré spisy vždy zaradíme hneď za sväté Písmo, stále sa budeme k nim vracaf, bo sú nám potrebným doplnkom Pánovho slova, ich vydanie bude vždy časové. Medzi takéto knihy doista patrí Nasledovanie Krista od ctihodného Tomáša Kempenského. Od r. 1415 rozšírila sa táto kniha v nesčíselných vydaniach do celého sveta. Miliómom ľudí priniesla útechu v najťažších časoch.

Emil Baumann: ZNAMENIE NA RUKACH. Vydalo Verbum v Košiciach 1947. Autor patrí generačne k prie-

kopníkom francúzskeho katolíckeho románu. V tomto románe na boji o kňazské povolanie Hieronyma Cormiera, ktorého srdce trhá dvojaká láska: k Agnese a k Bohu, ukazuje tajomné účinkovanie milosti. Teda sostupuje do hlbok kresťanského svedomia, životného určenia. Katolícka plnosť a mnohosť, sklbovanie viacerých plánov a rozloh viditeľnej aj neviditeľnej skutočnosti vyplňa tento ozaj napínavý súboj, v ktorom sa človek poddáva a stáva tvárniteľným nástrojom božích zámerov. Mužné, pravdivé a celostné videnie toho, čo je v časnosti večné, charakterizuje tento román. Vznáša sa nad ním vznešená a pokojne napätá atmosféra katolícka, ktorá podfarbuje zázračnosť, neopakovateľnosť a zodpovednosť života, naplneného radosťou z všetkého, čo je, lebo je plné, preto ho treba prijať ako dar. Tento román dokazuje, že práve na katolíckej životnej osnove možno tvoriť diela kladné a hodnotné.

Peter Ratkoš: SVÄTÝ CYRIL A METOD. Vydala Ústredná katolícka kancelária 1947. Po 40.—, viaz. 60.—. Je to svedomite spracovaný krátky životopis našich najväčších národných dobrodincov, ktorí so svetlom viery otvorili nám aj bránu pravej osvetly. Keďže cyrilometodejská doba je podstatná složka našich najstarších dejín. doista netreba dokazovať potrebu oboznámiť sa s ňou.

NEZNAMY HRDINA KREŠŤANSKEJ SKOLY. Vydali Školskí bratia v Sp. Kapituli 1947. Po 25.—. R. 1917 umrel v chýre svätosti brat Mucián Mária z Kongregácie Školských bratov. Bol po dlhé roky učiteľom kreslenia a hudby a obľúbeným priateľom žiakov. Je moderným vzorom posväteného vychovávateľského povolania. Životopis odporúčame zvlášť nášmu učiteľstvu.

Josef Poul: O KREŠŤANSKÉ RODINĚ. Vydal Velehrad v Olomouci 1947. Po 5.—. Rodina patrí k základom svetového poriadku a nevyhnutným predpokladom šťastia jednotlivcov aj celku. No na stavbe rodín neraz zjavujú sa osudné trhliny. Preto v úsilí o obnovu rodiny sveríme sa Cirkvi a podľa nej budeme poznávať základy rodiny a jej stavbu. Tak nielen upevníme prirodzený život rodiny, ale spolu vybudujeme kresťanskú rodinu. Smernice jasne ukazuje Poulova práca.

Dr. Čeněk Tomiško: ŽENA A KŇAZ. Vydal Serafínsky svet v Prešove 1947. Po 10.—. Kňaz pre účasť na večnom Kristovom kňazstve stojí tak vysoko nad hockým iným mužom, že najmä žena má si voči menu upraviť postoj, dôstojný tejto nadprirodzenej veľkosti. Tomiško priamo, zato jemne a taktne poukazuje na isté neusmernenosti v správaní žien voči kňazovi, ktoré neraz zavinily pád oltárnych služobníkov. Žena svojím hlbokým kresťanským postojom voči kňazovi má byť ochrankyňou

celibátnej rýdzosti vysluhovateľov svätých božích tajomstiev, lebo kňazský celibát je zdrojom mnohorakého požehnanja pre Cirkev. Každá žena mala by si prečítať túto knižočku a v jej duchu pracovať za kresťansky dôsledne uskutočňovaný postoj žien voči kňazovi a to až po jemnosti.

Prof. G. Bolda: ŽIVOTOPIS SV. ANDREJA A SV. BENADIKA. Dostať v Našom kníhkupectve v Trenčíne. Po 10.—. Autor uvádza preklad z najstaršej uhorskej legendy, ktorú napísal biskup Maurus, a podáva stručný rozbor dejinných prameňov o živote našich považských svätcov.

Franz Werfel: PISEŇ O BERNADETTE. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Po 150.—, viaz. 175.—. Francúzsky svet druhého cisárstva, panovník, jeho ministri, klérus, úradníci, politici, chytráci, vedci aj umelci, sedliaci, robotníci, to sú hrdinovia tohto psychologického, vmyslenia do ľudí a deja temer gogolského. Werfelov román je umeleckou reportážou vysokého zamierenia. Pod touto metódou vyrástol Werfelovi obraz veľkej skutočnosti, život sám, pravda života. Pravdivá, až fotograficky živá je Bernadetta, budúca svätica, pravdivý je vo Werfelovom podaní každý záchvev jej srdca, logicky a neúprosne pravdivé a vzácne jednoduché je napĺňanie jej osudu, na ktorý by si ani vo sne nebola smyslela a ktorému sa aj v prvej chvíli bráni. Werfelovo podanie líši sa veľmi od všetkých bežných kníh s námetom svätcov, ktoré vidia len klady a vysoké duchovné polohy a bývajú potom zväčša nesené stále v najvyššej tónine. V tom vari je najväčší úspech a klad Werfelovej knihy; je v ňom veľmi šťastné spojenie vzácnej objektívnosti, ktorá díva sa všetkými smermi, a ešte vzácnejšej vlastnosti, to jest schopnosti pochopiť a preniknúť smysl katolíctva a kresťanstva, súcitu, lásky a obety. Je to práca básnika, ktorý bol uchvátený skutočnosťou a podal nám ju so svedomitosťou a prostotou umeleckého pracovníka, ktorý sa ani v jedinej vete neodchýlil od pravdy.

P. Gabriel Hevenesi, TJ: JISRY SV. IGNACE. Vydal Velehrad v Olomouci. Po 75.—. Autor posbieral najprv pre vlastnú potrebu zo spisov svätého Ignáca a z rozličných Ignácových životopiscov pamätne výroky svätcove a rozvrhol ich na jednotlivé dni v roku a dal k nim stručný výklad. Neskôr to vydal pod označeným názvom.

Pavol Strauss: VŠETKO JE ROVNAKO BLÍZKE I ĎALEKÉ. Kaleidoskop z cesty po Švajčiarsku. Vydalo Verbum v Košiciach 1947. Autor upriamuje sa vo svojich črtách na podstatné. V sberni európskeho duchovného života hľadá to najaktuálnejšie, aby nás mohol zapojiť

do súčasného prudkého rytmu vzdelanosti. Riečicou svojho umu a srdca súdi všetko závažné, s čím sa za krátko pobytu vo Švajčiarsku stretol: vedu, umenie, život, náboženstvo a prírodu.

Prof. Dr. Alexander Spesz: ŠPIRITIZMUS ČI PARAPSYCHOLOGIA? Vydal SSV v Trnave 1947. Po 85.—, viaz. 110.—. Táto starostlivá štúdia shrňa najnovšie vedecké poznatky o špiritistických, okultných, parapsychologických javoch. Na tomto poli stretávame sa s celým radom nezodpovedných kníh, ktoré ťažia z vystupňovaného záujmu o tieto tajomné veci, robia obchod a sledujú málo dôstojné ciele. Miesto svetla do tejto oblasti vnášajú zmätok. Naproti tomu autor tohto diela nepodáva nič, čo by neobstálo historicky, prísne vedecky a teologicky.

Ján Haranta: V NAJKRAJŠEJ DOMOVINE. Vydalo Verbum v Košiciach 1947. Haranta do širokého slova domovina vkladá najosobnejšie aj najnadosobnejšie: najprv mať, otec, brat; potom rodný kraj Kysuce; napokon celé Slovensko. Ale rodný dom mu je neodmysliteľný od kostola, národ od Cirkvi. Práve dnes Harantova sbierka je vrcholne časová. Katolícka citová vyrovnanosť, pokoj, šírka a metafyzická istota stekajú ako balzam do duše čitateľa. Prostý, jemne vypestovaný jazykový vkus svojou nenápadnou a nevtieravou výrazovosťou prináša bezpečne estetický dojem.

Janko Silan: PIESNE ZO ŽDIARU. Vydalo Verbum v Košiciach 1947. Básnik spieva vo svojich Piesňach o tom, ako duchovným zrakom videl tvár dneška. Usiluje sa čistým slovom poézie ľudí podmaniť kráľovstvu lásky. S nádejou očakáva, že Milosrdenstvo zastaví nadúvajúce sa vodstvo a vysuší zablatenú zem.

Ján Motulko: V MIMÓZACH VIETOR. Vydalo Verbum v Košiciach 1947. Motulko v tejto básnickej sbierke zachytáva odraz vojny, ako ju prežíval na talianskom fronte. Ďaleko od domova vo vzrušenom citovom a duchovnom rozpoležení ukladá do slov, zaklína do lyrického prúdu to, čím žil.

Sutter: SATAN V ILFURTE. Vydalo Križanovo naklad. v Bratislave 1947. Po 45.—, viaz. 75.—. Táto knižka, spísaná hodnovernými, očitými svedkami, podáva neobyčajne tragickú, ale súčasne aj veľmi zaujímavú históriu dvoch úbohých ilfurtských detí, ktoré staly sa obeťou satana.

Ján Čep: LETNICE. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Po 70.—, viaz. 92.—. Sú to krajinské dojmy, veľmi silne zachytené. No nie sú objektivované epicky, ale lyricko-filozoficky. Tieto deje sú Čepovi len podnetom k vyslo-

veniu niektorých životných právd; vidí cez ne do složitej chémie ľudského osudu a božského poriadku nad ním.

Jan Čep: HRANICE STINU. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Po 90.—, viaz. 112.—. Je to šieste vydanie Čepovho prvého románu, preloženého do niekoľkých jazykov. Dejový aj myšlienkový motív románu bol už neraz zachytávaný v jeho záдумčivo svetelných poviedkach.

POKLADY NÁRODNÉHO UMĚNÍ. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Oblíbené svázky Pokladov národného umenia objasňujú najmä záujemcom-turistom veľa vecí so stanoviska umelecko-historického. Spracovali ich ozajstní historici umenia. Dr. E. Sedláčková; Kostel sv. Václava na Zderaze. Dr. A. Birnbaumová; Město Strakonice. Dr. J. Mathon; Prostějov. Dr. F. Matouš; Třeboň. PhC V. Černá; Rokycany.

Helena Salichová: ZA STARÝCH ČASŮ. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Po 168.—. Kniha Salichovej, akademickej maliarky a národopisnej pracovníčky, je ozaj priekopnícke dielo. Je to kronika sliezskeho kraja, ktorá tak mnoho, otvorene, pravdivo a bezprostredne hovorí o jeho ľude.

František Lesař: VSUDE S NAMI. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Po 90.—, viaz. 110.—. Druhé vydanie poviedok zomretého prozaika svedčí znova o ozajstnosti jeho úsilí. Zaoberá sa častou témou pomeru rodičov a detí; no vedel nájsť jej mravný a sociálny dosah. Lesař je podivným básnikom ľudského vnútra; všade analyzuje záhyby ľudského vnútra až s hroznou presvedčivosťou. Mravný etos aj čistá miera lyrizmu mu pomáhajú, aby vyviedol svojich hrdinov z biedy aj blata, aby im dal okúsiť ozajstnú životnú plnosť.

František Křelina: JALOVČÍ STRANĚ. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Po 123.—. Je to nové vydanie Křelinových próz, rozšírené a prepracované. Autor pomerne malú plochu poviedky rozvlnil dramatickým konfliktom.

Jozef Horák: SEBECHLEBSKÍ HUDCI. Vydal SSV v Trnave 1947. Po 80.—, viaz. 107.—. Horákova rozprávka má ozajstný historický podklad. Ňou autor pokračuje v rade dobrých, zaujímavých, pútavých kníh pre mládež a ľud.

J. M. Nežatický: BRANKO. Vydal Priateľ dietok v Prešove 1947. Pútavá rozprávka z čias tureckého panstva.

Ján Balko: LIST OD LIPKY. AKO CHODILY DO ŠKOLY. Vydal SSV v Trnave 1947. Úspešné rozprávky pre deti vychádzajú v 2. a 3. vydaní.